

Bakalářská práce

Suburbanizace Prahy a její vliv na obec Líbeznice

Studijní program:

B0532A330022 Aplikovaná geografie

Autor práce:

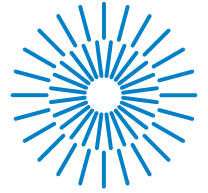
Ondřej Piekarz

Vedoucí práce:

doc. Mgr. Hynek Böhm, Ph.D.

Katedra geografie

Liberec 2024

Zadání bakalářské práce

Suburbanizace Prahy a její vliv na obec Líbeznice

Jméno a příjmení:

Ondřej Piekarz

Osobní číslo:

P23000291

Studijní program:

B0532A330022 Aplikovaná geografie

Zadávající katedra:

Katedra geografie

Akademický rok:

2023/2024

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je zaměřit se na suburbanizaci Prahy a její vlivy na obec Líbeznice. V práci budou analyzovány dopady suburbanizace na demografickou a dopravní situaci obce, její vliv na školství a zástavbu/vzhled obce. Práce bude vypracována na základě rešerše odborné literatury a veřejně dostupných statistických dat.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování práce: tištěná/elektronická

Jazyk práce: čeština

Seznam odborné literatury:

HNILÍČKA, Pavel. (2012). Sídlní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy. 2., dopl. vyd. Brno: Host. ISBN 978-80-7294-592-4.

OUŘEDNÍČEK, Martin, Petra ŠPAČKOVÁ a Jakub NOVÁK, ed. (2013). Sub urbs: krajina, sídla a lidé. Praha: Academia. ISBN 978-80-200-2226-4.

SÝKORA, Luděk, ed. (2002). Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku. ISBN 80-901914-9-5.

KUPKOVÁ, Lucie; OUŘEDNÍČEK, Martin. (2013): Hodnocení intenzity prostorového rozložení a dopadů suburbanizace v zázemí Prahy s využitím dat dálkového průzkumu Země. In: Ouředníček, M., Špačková, P., Novák, J. eds.: Sub Urbs: krajina, sídla a lidé. Academia, Praha, Str. 61-80. ISBN: 978-80-200-2226-4.

Vedoucí práce: doc. Mgr. Hynek Böhm, Ph.D.
Katedra geografie

Datum zadání práce: 27. září 2023

Předpokládaný termín odevzdání: 24. dubna 2024

L.S.

doc. PaedDr. Aleš Suchomel, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Hynek Böhm, Ph.D.
garant oboru

V Liberci dne 5. října 2023

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědom toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědom následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce, doc. Mgr. Hynku Böhmovi, Ph.D., za jeho vstřícnost, odborné vedení a pomoc během celého procesu psaní práce. Dále bych rád vyjádřil svou vděčnost panu Mgr. Janu Havlíčkovi, starostovi obce Líbeznice, za jeho laskavost, poskytnutí rozhovoru a věnování svého času, který byl klíčový pro pochopení tématu práce. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat i své spolužačce a kolegyni, Elišce Hujerové, za její podporu, motivaci a společné úsilí při tvorbě našich bakalářských prací. Vaše podpora a spolupráce byly pro mě nejen cennou zkušeností, ale i zdrojem inspirace a odhodlání.

Anotace

Tato bakalářská práce podrobně hodnotí a analyzuje suburbanizační vlivy na obec Líbeznice, s cílem identifikovat jejich působení a navrhnout řešení pro jejich zvládnutí. Práce kombinuje data od Českého statistického úřadu a informace od místních autorit, poskytující podrobnou analýzu demografického vývoje, rozšiřování infrastruktury, ekonomické dynamiky a proměn ve vzhledu obce. Hlavní pozornost je věnována nárůstu obyvatelstva, školní kapacitě, ekonomickému posílení a vylepšení dopravní sítě. Zahrnuje také rozhovor se starostou, který poskytuje hlubší vhled do reakce obce na suburbanizační trendy. Práce předkládá návrh řešení pro výzvy, které suburbanizace přináší.

Klíčová slova

suburbanizace, Líbeznice, Praha, demografie, infrastruktura, vzhled obce, školství, ekonomika, komerční suburbanizace, rezidenční suburbanizace

Annotation

This bachelor thesis assesses and analyses in detail the suburbanization effects on the village of Líbeznice, with the aim of identifying their effects and proposing solutions for their management. The thesis combines data from the Czech Statistical Office and information from local authorities, providing a detailed analysis of demographic development, infrastructure expansion, economic dynamics and changes in the appearance of the municipality. The main focus is on population growth, school capacity, economic empowerment and improvements to the transport network. It also includes an interview with the mayor that provides deeper insight into the community's response to suburbanization trends. The paper presents proposed solutions to the challenges posed by suburbanization.

Key words

suburbanization, Líbeznice, Prague, demography, infrastructure, municipal appearance, education, economy, commercial suburbanization, residential suburbanization

Obsah

Úvod, cíle práce a metody	12
1 Teoretický vstup do problematiky	14
1.1 Urbanizace.....	14
1.2 Urban sprawl neboli „sídelní kaše“	15
1.3 Suburbium	16
1.4 Zelený pás (green belt).....	17
1.5 Komerční suburbanizace	17
1.6 Rezidenční suburbanizace	18
1.7 Historie suburbanizace	19
1.8 Suburbanizace Prahy	21
1.8.1 Suburbanizace Prahy za socialismu	21
1.8.2 Suburbanizace Prahy po roce 1989.....	22
1.9 Aktéři suburbanizace.....	24
1.10 Vztah územního plánování, územního plánu a suburbanizace	26
2 Vlivy suburbanizace	28
2.1 Vlivy na dopravu.....	28
2.2 Vlivy na krajinu.....	30
2.3 Vlivy na sociální prostředí	31
2.4 Vlivy na fyzické prostředí.....	32
3 Měření suburbanizace.....	35
4 Suburbanizace obce Líbeznice	36
4.1 Charakteristika obce.....	36
4.2 Suburbanizační procesy v obci Líbeznice.....	37
4.3 Vlivy suburbanizace na obec Líbeznice.....	42
4.3.1 Demografie	42

4.3.2	Školství	49
4.3.3	Ekonomika	51
4.3.4	Doprava.....	54
4.3.5	Změny v land use	55
4.3.6	Vzhled obce	62
5	Doporučení v oblasti urbanizace	68
6	Současný pohled na Líbeznice očima starosty	71
	Závěr	76
	Použité zdroje	79

Seznam obrázků

Obr. 1: Plánovaný zelený pás kolem obce Líbeznice, 2023 (Líbeznice.cz)	16
Obr. 2: Ukázka komerční suburbanizace v obci Modletice, 2019 (Novák 2021, s. 17)	18
Obr. 3: Ukázka rezidenční suburbanizace, Jesenice (suburbanizace.cz 2008)	19
Obr. 4: Průměrný věk a změna počtu obyvatel v zázemí Prahy (Riška 2013)	24
Obr. 5: Důsledky a vlivy suburbanizace (Ouředníček, et al. 2008)	34
Obr. 6: Poloha obce Líbeznice (Líbeznice.cz)	36
Obr. 7: Obchvat kolem obce Líbeznice, 2012 (stavbaroku.cz)	55
Obr. 8: Letecký snímek obce Líbeznice, 2002–2003 (chytré mapy.cz)	59
Obr. 9: Letecký snímek obce Líbeznice, 2010–2012 (chytré mapy.cz)	60
Obr. 10: Letecký snímek obce Líbeznice 2020–2022 (chytré mapy.cz)	61
Obr. 11: Selské baroko, Líbeznice, 11. 2. 2024	63
Obr. 12: Budovy v centru obce, Líbeznice, 11. 2. 2024	63
Obr. 13: Původní náves, Líbeznice, 11. 2. 2024	63
Obr. 14: Místní fara, Líbeznice, 11. 2. 2024	63
Obr. 15: Kostel sv. Martina, Líbeznice, 11. 2. 2024	63
Obr. 16: Ukázka dvojdomků, Líbeznice, 11. 2. 2024	64
Obr. 17: Ukázka řadových domů, Líbeznice, 11. 2. 2024	64
Obr. 18: Ukázka rodinných domů, Líbeznice, 11. 2. 2024	65
Obr. 19: Zelený pás kolem obce Líbeznice, 11. 2. 2024	65
Obr. 20: Bytová jednotka, Líbeznice, 11. 2. 2024	65
Obr. 21: Křižovatka ulic Mělnická a Zdibská, Líbeznice, 11. 2. 2024	66
Obr. 22: První rondel ZŠ a ZUŠ Líbeznice, 2015 (Aktuálně.cz)	66
Obr. 23: Hlavní budova a druhý rondel ZŠ a ZUŠ Líbeznice, 2020 (Baumit.cz)	66
Obr. 24: Mapa vybraných míst v obci Líbeznice, 2024	67

Seznam tabulek

Tab. 1: Aktéři ovlivňující suburbanizaci (vlastní zpracování)	26
Tab. 2: Vzdělanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2011)	44
Tab. 3: Vzdělanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2001)	44
Tab. 4: Vzdělanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2021)	44
Tab. 5: Změny v land use v obci Líbeznice (2004–2019)	56

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Líbeznice (1992–2022)	38
Graf 2: Počet vystěhovalých a přistěhovalých osob v obci Líbeznice (1992–2022).....	39
Graf 3: Poměr mezi migračním a přirozeným přírůstkem v obci Líbeznice (2004–2022)	40
Graf 4: Korelace osídlení mezi obcí Líbeznice a obcí s rozšířenou působností Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, okresem Praha-východ a Středočeským krajem (2004–2022)	41
Graf 5: Průměrný věk v obci Líbeznice (2004–2022)	43
Graf 6: Věková pyramida obce Líbeznice (2022).....	46
Graf 7: Věková pyramida obce Líbeznice (2001, 2022).....	47
Graf 8: Věková pyramida obce Líbeznice (2010, 2022).....	48
Graf 9: Vývoj počtu učitelů a tříd (2015–2023)	50
Graf 10: Vývoj počtu žáků ZŠ a ZUŠ v obci Líbeznice (2015–2023)	50
Graf 11: Vývoj počtu ekonomických subjektů v obci Líbeznice (2010–2022).....	52
Graf 12: Příjmy, Výdaje a saldo obce Líbeznice (2017–2024).....	53
Graf 13: Dokončené byty v obci Líbeznice (2002–2022)	57

Úvod, cíle práce a metody

Suburbanizace, jakožto významný socio-geografický fenomén, představuje proces charakterizovaný migrací obyvatelstva a ekonomických aktivit z hustě osídlených městských center do jejich méně urbanizovaných předměstí. Od poloviny 20. století je tento trend zvláště patrný v rozvinutých zemích, kde je poháněn kombinací faktorů, jako je růst životní úrovně, vylepšení dopravní infrastruktury a touha po vyšším životním komfortu. Demografické změny, které s sebou suburbanizace přináší, mají dalekosáhlé důsledky na sociální a ekonomickou strukturu jak městských, tak předměstských oblastí, což vede k posunu v demografické struktuře těchto oblastí (suburbanizace.cz 2008).

Rozvoj infrastruktury a služeb v předměstích, vyvolaný růstem populace, zahrnuje výstavbu obytných zón, nákupních center, škol a zdravotnických zařízení, což významně zlepšuje kvalitu života a zvyšuje atraktivitu těchto oblastí. Současně dochází k proměně využití půdy, kdy jsou původně zemědělské, nebo nevyužívané pozemky transformovány na obytné, komerční a rekreační oblasti. Významným aspektem suburbanizace je také rozvoj dopravní infrastruktury, který usnadňuje neustálé přesouvání mezi předměstími a městskými centry a je klíčový pro udržitelnost tohoto trendu (Ouředníček, et al. 2013).

Suburbanizace však přináší i řadu výzev, jako je sociální segregace, zvyšování cen nemovitostí a změny v městském hospodářství. Významně také ovlivňuje životní prostředí, neboť expanze městských oblastí vede k ztrátě přirozených stanovišť, zvýšené spotřebě energie a vody a větší produkci odpadů a emisí. Tyto environmentální dopady vyžadují pečlivé plánování a udržitelný přístup k rozvoji městských i předměstských oblastí.

Cílem bakalářské práce je na základě analýzy a zhodnocení vlivů suburbanizace na obec Líbeznice nedaleko Prahy předložit návrh vlastních řešení a doporučení, jakými způsoby může obec na dané faktory efektivně reagovat.

Hypotézy, které jsem si zvolil pro svou bakalářskou práci znějí následovně:

- Suburbanizace Prahy má značný dopad na demografii obce Líbeznice, tato změna se projevuje stálým nárůstem počtu obyvatel a v porovnání s Českou republikou významně nižším průměrným věkem.

- Suburbanizační procesy vedou k rozšiřování zastavěných oblastí na úkor zemědělské půdy, zvláště orné půdy.

Hlavní metody, které ve své práci použiji, jsou analýza a deskripce. Při analýze a hodnocení se zaměřím na demografické změny, environmentální změny, dopravu, školství, ekonomiku a změny ve vzhledu obce, kde použiji i metodu zúčastněného pozorování.

Bakalářská práce je členěna na část teoretickou a část praktickou. Obsahem teoretické části, která zahrnuje především kapitoly č. 1, 2 a 3, bude vysvětlení základních pojmů spojených se suburbanizací, její historií, samotné suburbanizace Prahy a různých forem, kterých tento fenomén nabývá. Zároveň popíši vlivy, kterými působí suburbanizace na okolní krajinu.

Na teoretickou část bude navázáno částí praktickou, která bude tvořit hlavní část práce. Obsahem praktické části, která začíná kapitolou č. 4, bude analýza a hodnocení dopadů suburbanizace na obec Líbeznice vycházející z dat Českého statistického úřadu a informací získaných od místních institucí. Tuto část doplní názorné grafy a vlastní fotodokumentace zkoumaného území. V závěrečné části se pokusím navrhnout řešení, jak by mohla obec reagovat na jednotlivé vlivy a vše doplním rozhovorem se starostou obce panem Mgr. Janem Havlíčkem.

Mezi hlavní publikace, ze kterých čerpám především v teoretické části, patří kniha Sídlní Kaše od Pavla Hniličky z roku 2012 nebo kniha SUB URBS: krajina, sídla a lidé, kterou vydala katedra sociální geografie a regionálního rozvoje na Univerzitě Karlově v Praze v roce 2013.

1 Teoretický vstup do problematiky

Na počátku první kapitoly je zásadní vysvětlit klíčové pojmy související s tématem práce. Mezi vysvětlené pojmy v kapitole například patří: urbanizace, urban sprawl, suburbium, zelený pás, komerční a rezidenční suburbanizace. Tento krok je důležitý pro jasné vymezení kontextu a rozsahu práce, což zajišťuje přesnost a hloubku analýzy.

Definice těchto pojmů zároveň poskytuje pevný teoretický základ pro celou práci a usnadňuje pochopení a interpretaci prezentovaných informací.

1.1 Urbanizace

Podle Ouředníčka (2008, s. 10) urbanizace představuje klíčový koncept, reprezentující proces, kdy lidé a jejich životní aktivity se stěhují z venkovských oblastí do městských center. Tento trend je obzvláště významný v rozvoji moderních zemí, kde se začal objevovat během éry industrializace v 19. století. Rozvojové a rozvinuté země prošly urbanizací odlišnými tempy; ve 20. století již ve vyspělých státech jako USA či Austrálie většina populace obývala městské oblasti, zatímco v regionech jako Afrika a Asie byla urbanizace méně rozšířená (Horská, et al. 2002, s. 13–15).

Kvantifikace urbanizace se často provádí pomocí statistického ukazatel vyjadřující procento obyvatelstva žijícího ve městech v porovnání s celkovým počtem obyvatel v dané zemi. Aktuálně mezi státy s vysokou mírou urbanizace patří, mezi jinými, USA a země jako Belgie, Izrael, Lucembursko či Nizozemsko.

Urbanizaci lze také v souladu s Kadeřábkovou (1996) interpretovat jako první etapu v procesu urbanizačního vývoje, která se týká nejen proměny fyzického prostředí měst a venkovů, ale také adaptace lidí, kteří do těchto prostředí přicházejí. Tito jedinci se postupně adaptují na nový městský životní styl, což představuje významnou odlišnost oproti tradičnímu venkovskému způsobu života, který v mnoha oblastech světa upadá.

Dokument ESPONS SUPER (2020) zdůrazňuje, že urbanizace neznamená pouze stěhování populace do měst nebo expanzi zastavěného území, ale veškerý fyzický městský rozvoj, ať už se jedná o domy, silnice, staveniště, hřiště, letiště nebo obchodní parky.

V dnešní době je urbanizace často spojována s pojmem **udržitelná urbanizace** a představuje proces plánování a rozvoje měst, který se zaměřuje na minimalizaci dopadu na životní prostředí, podporu ekonomické vitality a zlepšení sociálních podmínek. Zahrnuje efektivní systémy veřejné dopravy a inovativní řešení založená na sdílené ekonomice, které snižují závislost na osobních automobilech a podporují udržitelnou mobilitu. Klíčovým prvkem je integrace ekologických principů do městského plánování a vývoje, což zahrnuje výstavbu v souladu s potřebami komunity a ochranou přírodních zdrojů. Udržitelná urbanizace vyžaduje politickou vůli a investice do infrastruktury, které překonávají krátkodobé náklady ve prospěch dlouhodobé udržitelnosti a kvality městského života (UNDP 2016).

1.2 Urban sprawl neboli „sídelní kaše“

Urban sprawl, v češtině často překládáno jako sídelní kaše (Hnilička 2012, s. 17) nebo rozptýlená zástavba, je termín používaný ve městském plánování a geografii k popisu rozšiřování nízké hustoty, auto-centrické, jednotvárné zástavby na území, které dříve nebylo urbanizováno. Podle Sýkory (2002, s. 21–37) lze urban sprawl, popsat jako proces charakterizovaný nekoordinovaným a chaotickým rozvojem sídel. Tento růst, který vzniká kvůli chybějícím regulačním opatřením, se považuje za dlouhodobě neudržitelný. Fenomén je spojen s různými negativními dopady, jako je ztráta zemědělské půdy a přírodních habitatů, zvýšená závislost na automobilech, rozpad komunitních struktur a nárůst environmentálních problémů.

Urban sprawl lze rozdělit do několika typů podle charakteru rozšiřování. Rozdělení se nachází v řadě publikací (například Sýkora 2002, s. 30–35), klasickým příkladem je leapfrog development, kde nové výstavby vznikají izolovaně od stávajících městských center, často bez dostatečné infrastruktury a veřejných služeb. Dalším typem je strip development, lineární rozvoj podél hlavních dopravních cest.

Další důležitou stránku urban sprawl, kterou zmiňují ve své publikaci Létal et al. (2001, s. 15–21), je jeho vliv na životní prostředí. Ukazují, že rozptýlená zástavba vede k větší spotřebě energie, většímu množství emisí skleníkových plynů a zvýšené degradaci půdy a vodních zdrojů. V sociální rovině urban sprawl může vést k segregaci, snížení dostupnosti služeb a omezení přístupu k veřejné dopravě pro méně mobilní skupiny obyvatel.

V kontextu městského plánování a politiky je důležité přistupovat k urban sprawl s cílem najít udržitelnější a efektivnější způsoby rozvoje měst. V České republice se územní plánování často využívá jako metoda regulace nekontrolovaného stavebního rozvoje. Avšak i přes tuto snahu se v okolí Prahy stále objevují případy neorganizované výstavby.

1.3 Suburbium

Suburbium, běžně známé jako **předměstí**, je zvláštní druh sídliště, které se nachází na hranici mezi hustě osídlenými městskými centry a venkovskými, méně urbanizovanými oblastmi. Tato lokalita je chápána jako most mezi městem a venkovem, přičemž sdílí některé charakteristiky s oběma. Podle Fishmana (1987, s. 21–23) suburbia často nabízejí více prostoru, zeleně a nižší hustotu zástavby než městská jádra, a jsou typicky obývána střední a vyšší třídou.

Naopak se v nich obvykle nenachází velké průmyslové podniky, rozsáhlé komerční aktivity kromě menšího podnikání a obchodů, ani značný počet obyvatel z nižších sociálních tříd. Tento vzorec osídlení může vést k určité míře sociální a ekonomické segregace.

Suburbia jsou často považována za synonymum pro vyšší životní úroveň a klidnější prostředí, ale zároveň se mohou potýkat s výzvami jako závislost na automobilech pro dopravu a nedostatek veřejných služeb, typickými pro urban sprawl (suburbanizace.cz 2008). Tyto charakteristiky podtrhují klíčovou roli suburbia ve struktuře a dynamice urbanizace a suburbanizace.

Obr. 1: Plánovaný zelený pás kolem obce Libeznice, 2023 (Libeznice.cz)

1.4 Zelený pás (green belt)

Zelené pásy, jako nástroje urbanistického plánování, představují důležitý krok k udržitelnému rozvoji měst. Kromě zachování přírodních a zemědělských oblastí, tyto pásy poskytují obyvatelům měst přístup k zeleným, rekreačním prostorům, které jsou nezbytné pro zdravý život ve městě. Přispívají také k ekologické rovnováze, napomáhají snižování městských teplot a zlepšují kvalitu vzduchu (Kučera 2016). V kontextu suburbanizace a stále se rozšiřujících městských oblastí, je koncept zeleného pásu klíčový pro zajištění trvalé udržitelnosti městského rozvoje a ochrany přírodních ekosystémů.

1.5 Komerční suburbanizace

Jak uvádí Ptáček, et al. (2013, s. 82) komerční suburbanizace je termín používaný k popisu specifického typu suburbanizačního procesu, který se zaměřuje na rozvoj komerčních aktivit a zařízení v předměstských oblastech. Tento fenomén je charakterizován přesunem obchodů, služeb, nákupních center a dalších komerčních podniků z tradičních městských center do okrajových částí měst a jejich přilehlých suburbánních oblastí.

Komerční suburbanizace je často poháněna ekonomickými výhodami, jako jsou nižší ceny pozemků na předměstí, snadnější dostupnost parkovacích míst pro zákazníky a menší konkurence ve srovnání s centrálními městskými oblastmi. Tento trend má výrazný dopad na urbanistické plánování, neboť mění tradiční vzorce nákupního chování a využití půdy. (Ptáček, et al. 2013)

Důsledky komerční suburbanizace zahrnují úbytek obchodů a služeb ve městských centrech, což může vést k jejich postupnému úpadku. Zároveň tento jev může přispět k zvyšování dopravní zátěže, jelikož lidé cestují na nákupy do vzdálenějších předměstských oblastí, což zvyšuje závislost na automobilech.

Komerční suburbanizace je tak klíčovým aspektem současného urbanizačního vývoje, který ovlivňuje sociální, ekonomické a environmentální rozměry měst a jejich okolí. Podle Ptáčka, et al. (2013, s. 81), se komerční suburbanizace může také nazývat nerezidenční suburbanizace.

Obr. 2: Ukázka komerční suburbanizace v obci Modletice, 2019
(Novák 2021, s. 17)

1.6 Rezidenční suburbanizace

„Rezidenční suburbanizaci, jako dílčí složku suburbanizace vztahující se k obyvatelstvu, lze operacionalizovat jako migraci (změnu trvalého bydliště) obyvatelstva směrem z jádrových měst metropolitních regionů do jejich zázemí. Za jádrová města lze v České republice považovat města s více než 10 000 obyvateli ležící mimo suburbánní zóny měst.“ (Ouředníček, et al. 2014, s. 5)

Rezidenční suburbanizace, jak uvádí Špačková, et al. (2012, s. 1–6), představuje proces, ve kterém dochází k přesunu lidí z centrálních částí města do jeho okolních oblastí, kde probíhá rozsáhlá výstavba nových bytových jednotek, většinou rodinných nebo řadových domů. Tento fenomén se vyznačuje expanzí obytných oblastí mimo tradiční městská centra, čímž se mění urbanistická struktura a rozšiřuje se rozloha města.

Szmytkie (2020) dodává, že rezidenční suburbanizace je jedním z nejspontánnějších procesů, které se odehrávají v okolí velkých měst ve střední a východní Evropě.

Výstavba těchto nových obytných jednotek probíhá především za hranicemi stávajících městských oblastí, což je klíčovým rozlišovacím znakem oproti urbanizaci, která se odehrává v rámci stávajících městských hranic, například na nevyužitých plochách nebo okrajích města. Rezidenční suburbanizace je tudíž významným faktorem v urbanistickém plánování, ovlivňujícím sociální, ekonomické a environmentální aspekty života ve městech a jejich okolí (Horáková 2002, s. 157–158).

Obr. 3: Ukázka rezidenční suburbanizace, Jesenice (suburbanizace.cz 2008)

1.7 Historie suburbanizace

Suburbanizace, která je široce rozmanitá, má své kořeny v různých historických obdobích, v závislosti na tom, jak je suburbanizace pojímána. Když je suburbanizace považována za expanzi měst do okrajových oblastí, můžeme její rané stopy vidět v rozvoji starověkých měst, jako byly ty v Persii a Egyptě, stejně jako ve vývoji měst ve středověku, podle zdroje World history encyclopedia (2014).

V případě, že suburbanizace je vnímána jako přesun obyvatelstva z centrálních oblastí města na jeho periferie, první významné příklady tohoto procesu lze nalézt v Anglii v 18. století. Tato etapa suburbanizace nabyla na významu zejména po velkých tragédiích, jako byla morová epidemie a požár v Londýně v letech 1665 a 1666, což zdůrazňuje Jackson (1985).

Jak konstatuje Musil (1967), během 20. století se suburbanizace stala klíčovým prvkem v městském vývoji, zejména v Evropě a Spojených státech. Faktory, jako jsou znečištění ve městských centrech, rozvoj dopravní infrastruktury a technologický pokrok, přispěly k tomuto trendu. Suburbanizace ve Spojených státech amerických dosáhla svého vrcholu po druhé světové válce, kdy státní podpora a nové stavební

technologie umožnily rychlý rozvoj předměstských oblastí. V Evropě byl rozvoj suburbanizace spjat s prudkým rozvojem železnice v 19. a na počátku 20. století, což umožnilo vznik nových rezidenčních oblastí podél železničních tratí.

V České republice se suburbanizace rozvíjela odlišným tempem a stylem než v západní Evropě. Jak popisuje Kostecký, et al. (2004, s. 28–40) po roce 1989, v důsledku změn ve společnosti a liberalizace trhu s nemovitostmi došlo k výraznému nárůstu výstavby nových obytných oblastí, zejména v blízkosti velkých měst.

Rozvoj suburbanizace v České republice po roce 1989 je také zajímavým příkladem toho, jak politické a ekonomické změny ovlivňují městský vývoj. Přejchod od státem řízené ekonomiky k tržnímu hospodářství umožnil rychlejší rozvoj předměstských oblastí, zvláště v okolí Prahy, kde docházelo k rychlému nárůstu výstavby rodinných domů a vzniku nových rezidenčních oblastí (Čermák 2009, s. 37–39).

Musil (1967) také zmiňuje, že v různých částech světa se suburbanizace vyvíjela různými způsoby. Ve Spojených státech amerických a západní Evropě byla suburbanizace charakterizována rozvolněnou výstavbou a rozvojem rozsáhlých předměstských oblastí, zatímco v zemích východní Evropy měla suburbanizace odlišnou podobu, často spojenou s výstavbou sídlišť a satelitních měst. V Československu a později v České republice byl vývoj suburbanizace ovlivněn státním a regionálním územním plánováním, což vedlo k rozdílnému charakteru suburbanizace ve srovnání s americkým modelem.

Suburbanizace má také sociální aspekty, které jsou důležité pro pochopení jejího vlivu na městskou strukturu. Zatímco suburbanizace byla často poháněna touhou středních a vyšších tříd po lepším bydlení a životním prostředí, měla také za následek sociální segregaci a rozšíření ekonomických rozdílů mezi různými částmi města. Suburbanizace přispěla k rozvoji automobilové kultury a zvýšené závislosti na osobní dopravě, což mělo důsledky pro urbanistické plánování a environmentální udržitelnost.

Celkově se suburbanizace vyznačuje rozmanitým vývojem, který je ovlivněn mnoha faktory, odlišnými v různých regionech a historických obdobích. Její vývoj byl a je charakterizován nejen fyzickými změnami ve městech a jejich okolí, ale také sociálními, ekonomickými a kulturními proměnami, které formují městské krajiny a životní styl jejich obyvatel.

1.8 Suburbanizace Prahy

Suburbanizace, chápaná jako specifický typ urbanizačního procesu znamenajícího stěhování lidí z městského centra na jeho periferie, má v Praze dlouhou historii. Podle Ouředníčka (2003, s. 237), její rané projevy lze vidět ve výstavbě letohrádků a vilek bohatými šlechtickými rodinami a později průmyslníky mimo městské hranice. Život mimo hustě osídlené a znečištěné městské jádro, při zachování přístupu k městským ekonomickým a kulturním výhodám, byl v minulosti stejně atraktivní jako dnes. Nejintenzivnější expanzi svých předměstí zažila Praha během průmyslové revoluce. Městské části jako Karlín, Smíchov, Vinohrady či Žižkov, tehdy ještě samostatná města, jsou příklady mísení urbanizačních a suburbanizačních trendů. Žižkov se například rozvíjel díky přílivu obyvatel z venkova, zatímco Vinohrady byly oblíbené mezi obyvateli z centra Prahy. Po vzniku Československa došlo k formování pražské aglomerace.

Ouředníček (2003, s. 237) také popisuje, že během první poloviny 20. století prošla Praha procesem metropolizace, kdy se rozvíjely jak aglomerované obce, tak i vzdálenější sídla. Suburbanizace nebyla vždy klíčovým faktorem ovlivňujícím rozvoj těchto oblastí. V některých případech, jako v Černošicích nebo Klánovicích, byl rozhodující příliv bohatších obyvatel z centra města. Naopak ve větších obcích s rostoucím průmyslem, jako byly Modřany, Kbely, Uhřetěves a Úvaly, hrála hlavní roli koncentrace obyvatel z okolních oblastí, přičemž příliv obyvatel z centra Prahy měl na populační růst jen malý vliv.

1.8.1 Suburbanizace Prahy za socialismu

“Do druhé světové války se Praha a její zázemí vyvíjely podobným způsobem jako ostatní aglomerace západní a střední Evropy.” (Ouředníček, et al. 2006, s. 97).

V období druhé světové války a následující éry řízené urbanizace za komunistického režimu došlo k významnému ovlivnění přirozeného vývoje městské aglomerace v Praze. V letech po válce až do 50. let 20. století byl růst hlavního města buď velice pomalý, nebo dokonce zaznamenal migrační úbytek. Migrační přírůstek byl v této době výrazně nižší než v éře první republiky a populační nárůst byl většinou dán přirozeným přírůstkem, nikoli migrací. Zásahy státní politiky v oblastech bydlení a zaměstnanosti výrazně brzdily rozvoj města, které bylo předtím dynamické a rozpínající se (Ouředníček, 2003, s. 238).

Od 60. let minulého století byl rozvoj obcí v okolí hlavního města Československa, Prahy, významně ovlivňován metodami a nástroji územního plánování. Při tvorbě konceptů pro rozvoj osídlení se v té době v Československu čerpalo z myšlenek a metodik, které byly rozvíjeny zejména v západní Evropě v oblastech jako geografie, prostorové plánování a regionální ekonomie. Klíčovým teoretickým východiskem pro tyto koncepce se stala teorie centrálních míst od Waltera Christallera, jejíž principy byly aplikovány například i při plánování sídelní sítě v Německu (Ouředníček, et al. 2006, s. 98).

Proces suburbanizace, jak zmiňuje Ouředníček (2003, s. 238), byl v době socialismu zastaven a nahrazen masivním budováním bytů na panelových sídlištích. Preference bydlení v rodinných domech a na sídlištích se lišily podle sociálních skupin a struktura obyvatel sídlišť se nelišila podle tradičních suburbanizačních trendů. Možnosti pro rozvoj suburbánního bydlení byly omezené, a to kvůli nedostatku pozemků pro výstavbu rodinných domů a omezeným finančním a materiálním zdrojům. Přestože okolí Prahy mělo potenciál jak pro rezidenční suburbanizaci, tak pro rozšíření pracovních příležitostí, zejména v oblasti průmyslu, tento potenciál nebyl využit kvůli centrálně řízenému rozvoji a soustředění populace do panelových sídlišť. Typickým znakem života Pražanů v této době bylo hledání úniku o víkendech na chaty a chalupy v okolí města, což odrazovalo rostoucí touhu po zdravějším životním prostředí (Ouředníček, 2003, s. 238).

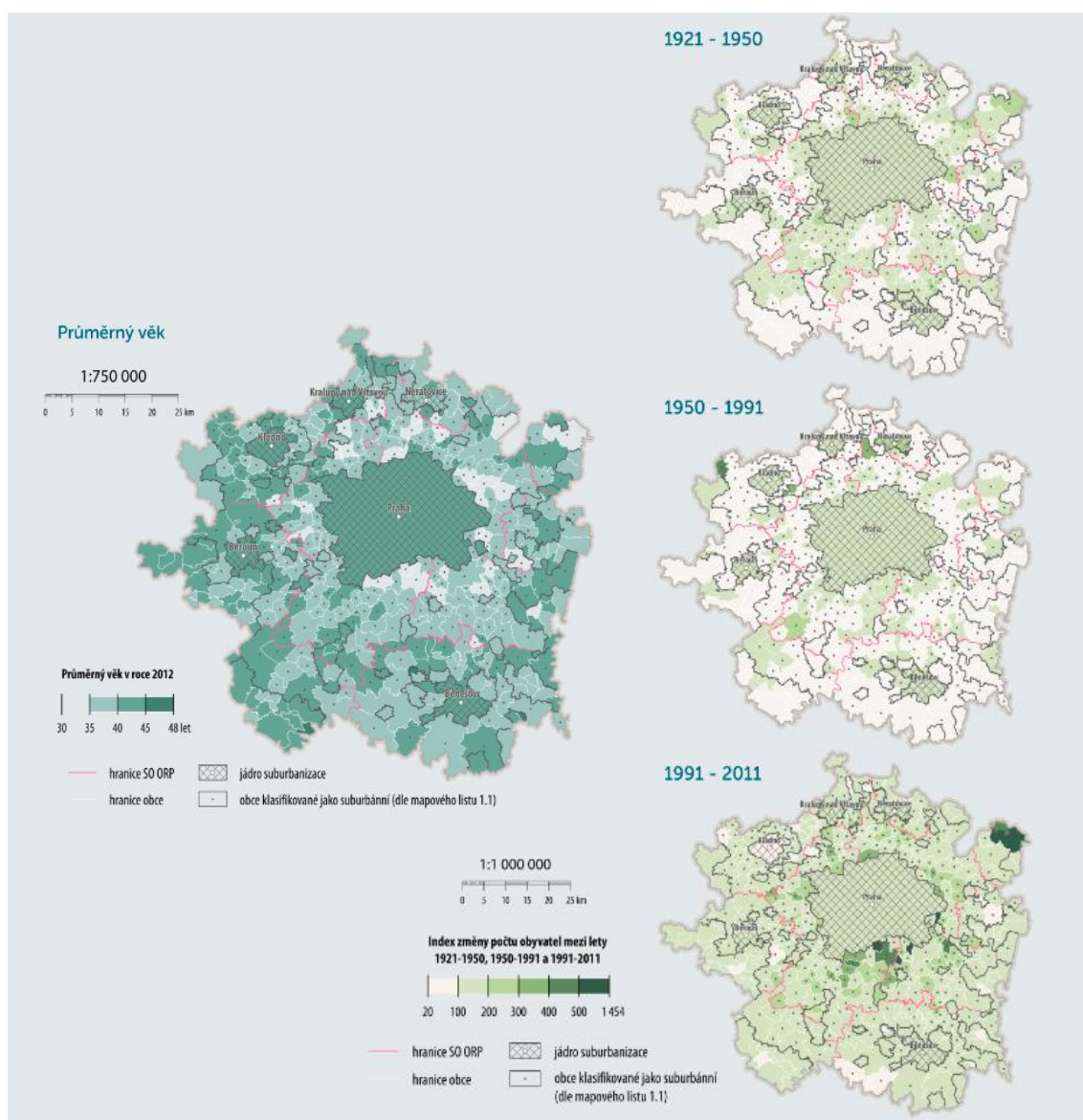
1.8.2 Suburbanizace Prahy po roce 1989

Po pádu komunismu, jak popisuje Ouředníček, et al. (2006), v roce 1989 došlo k zásadním změnám v české ekonomice, politice a společenském životě, které měly dopad i na rozvoj Prahy. Tento přechod umožnil obnovení dříve přerušeno rozvoje města v oblasti prostorového plánování. Došlo k významným změnám v sektoru bytové výstavby (Sýkora 1996, s. 361–394) a také v oblasti státní bytové politiky. Pro rozvoj suburbiánní výstavby bylo klíčové zmírnění restrikcí na zemědělský půdní fond, proces restitucí půdy původním majitelům, vznik nových stavebních a realitních firem a aktivit nově založených developerských společností. Půda, která byla vrácena v rámci restitucí v okolí Prahy, byla pouze částečně využívána pro zemědělské účely transformovanými družstvy. V některých případech zůstávala nevyužita a později, zejména v atraktivních příměstských lokalitách, se začala měnit na stavební pozemky určené pro rezidenční výstavbu (Ouředníček, et al. 2006, s. 99).

V počátcích 90. let došlo v Praze k poklesu počtu nově postavených bytů, což byl přímý důsledek snížení finanční podpory státu v oblasti nové bytové výstavby. Tento útlum měl za následek pomalý rozvoj rezidenční suburbanizace, který byl ovlivněn, jak nedostatečnou státní podporou bytové výstavby, tak i omezenou skupinou bohatších lidí, kteří si mohli dovolit investovat do vlastního bydlení. Kromě toho byla nabídka stavebních pozemků velmi omezená. Zároveň byla poptávka po bydlení v rodinných domech výrazně potlačena vysokým rozdílem mezi cenami nemovitostí a příjmy domácností. Tento vývoj vedl ke zmíněnému poklesu intenzity bytové výstavby v Praze a k postupnému oživení výstavby na konci 90. let jak v Praze, tak v jejím zázemí, přičemž výrazně vzrostla intenzita výstavby zejména v okrese Praha-západ. Od roku 2002 pak lze sledovat nový boom v bytové výstavbě, jak v zázemí města, tak i v Praze samotné, kam se především stěhují lidé nižšího věku s touhou po novém bydlení (Ouředníček, et al. 2006, s. 99–104). Tento trend suburbanizace je stále pozorovatelný a celé okolí Prahy zažívá suburbanizační rozmach.

Na následujících schématech jsou prezentovány klíčové charakteristiky suburbanistického vývoje, kde schéma počtu obyvatel od roku 1921 do roku 2011 v zázemí Prahy podporuje tvrzení ve výše napsaných podkapitolách.. Tato schémata zobrazují průměrný věk obyvatel v roce 2012 a změny v počtu obyvatel v období od roku 1921 do roku 2011 ve třech etapách. První schéma názorně ilustruje vývoj počtu obyvatel a ukazuje zhušťování zástavby po roce 1991, kdy výrazně vzrostla intenzita výstavby zejména v okrese Praha-západ, zatímco v období mezi lety 1950 až 1991 nedošlo k výrazné expanzi zástavby, a to především kvůli již zmiňované době socialismu, kdy byl zastaven proces suburbanizace a byl nahrazen masivním budováním bytů na panelových sídlištích.

Druhé schéma se zaměřuje na průměrný věk obyvatel v příměstských oblastech Prahy v roce 2012. Z tohoto schématu je patrné, že dochází k významnému přesunu populace, zejména mladých lidí a rodin s dětmi, do příměstských oblastí. Průměrný věk v těchto oblastech je výrazně nižší než v centru Prahy nebo v odlehlějších regionech. Pozoruhodné je také zjištění, že v některých suburbiích dosahuje průměrný věk obyvatelstva hranice 30 let, zatímco průměrný věk v České republice v roce 2011 podle Českého statistického úřadu (2011) činil 40,4 let (muži 39,3 let a ženy 42,3 let).

Obr. 4: Průměrný věk a změna počtu obyvatel v zázemí Prahy (Riška 2013)

Okruh osob a institucí, které mají vliv na rozvoj předměstských oblastí, je rozsáhlý a různorodý, zahrnující různé subjekty od přímých stavitelů až po ty, kteří mají nepřímý vliv na formování sociální struktury v suburbánních oblastech. Významnou roli hrají například developéři a vlastníci pozemků, kteří jsou motivováni ziskem, stejně jako budoucí obyvatelé těchto oblastí, kteří mají individuální zájmy a představy o bydlení.

Dále jsou zde úředníci a zastupitelé, kteří se podílejí na schvalovacím procesu stavebních projektů, a plánovači, kteří jsou odpovědní za návrhy územních plánů (Ouředníček, 2013, s. 69).

Výzkumy ukazují, že složení místních zastupitelstev po roce 1989 bylo často tvořeno vysokoškolsky vzdělanými lidmi, zejména z technických oborů, což mělo vliv na rozhodování o rozvoji obcí (Illner 1996, s. 343–351). Jak zmiňuje Ouředníček (2013, s.69) hlavním rozhodovacím orgánem v oblasti suburbanizace jsou často obecní zastupitelstva, která mají klíčovou roli v procesu schvalování územních plánů a regulaci výstavby, stejně jako ve vztazích s developery a stavebníky.

Suburbanizační proces, jak zmiňuje server suburbanizace.cz (2008), je také ovlivněn úředníky stavebních úřadů, jejichž pozice a rozhodnutí často mají větší váhu než doporučení a stanoviska dalších státních orgánů. Tento faktor je důležitý pro pochopení, proč některé projekty jsou schváleny i přes potenciální negativní dopady na životní prostředí a veřejný zájem.

Kromě výše uvedených aktérů jsou suburbanizační procesy ovlivněny i dalšími faktory, jako je ekonomický vývoj, změny v sociální struktuře a preferencích obyvatel, stejně jako technologický pokrok, který umožňuje efektivnější využívání prostoru a zdrojů. V neposlední řadě hrají významnou roli i trendy v urbanistickém plánování a stavebních regulacích, které definují rámec, ve kterém se suburbanizace odehrává.

Celkově lze konstatovat, že suburbanizace je komplexním a multidimenzionálním procesem, ve kterém se prolínají různé zájmy, potřeby a očekávání mnoha různých aktérů, od individuálních obyvatel až po státní orgány. Tyto interakce mají významný dopad na charakter, rozsah a směr rozvoje předměstských oblastí.

Tab. 1: Aktéři ovlivňující suburbanizaci (vlastní zpracování)

Aktér	Charakteristika
Obyvatelé suburbií	Hledají lepší bydlení, větší prostor a klidnější prostředí.
Městské úřady	Regulují výstavbu a infrastrukturu, plánují rozvoj měst a okolí.
Developerské společnosti	Projektují a realizují výstavbu nových rezidenčních a komerčních zón.
Stavební firmy	Provádějí stavební práce, jsou klíčoví pro expanzi městských oblastí.
Investoři	Financují projekty související s rozvojem městských okrajů.
Úředníci stavebních úřadů	Schvalují a dohlíží na dodržování stavebních předpisů a norem.
Regionální plánovači	Plánují a koordinují rozvoj regionů, včetně infrastruktury a služeb.
Místní komunity	Ovlivňují rozvoj svého okolí, mohou podporovat nebo odporovat expanzi.
Dopravní plánovači	Zajišťují plánování a rozvoj dopravní infrastruktury.
Environmentální organizace	Zabývají se ochranou přírody a ekologie, mohou ovlivnit vývoj suburbií.

1.10 Vztah územního plánování, územního plánu a suburbanizace

„Územní plánování řeší využití území a zásady jeho uspořádání. Chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. S ohledem na ochranu krajiny dbá na hospodárné využívání zastavěného území. Územní plánování usiluje o dosažení souladu veřejných a soukromých zájmů.“ (IWÚP 2022)

Následující dva odstavce jsou popsány podle definice územního plánu na stránkách IWÚP (2022), které definují **Územní plán** jako základní dokument pro rozvoj obcí a měst, kde se určují směry a cíle využití území. Jeho hlavním účelem je integrovat místní plány s širšími cíli regionálního rozvoje a celostátní politikou. Plán zahrnuje klíčové aspekty jako urbanistickou strategii, ochranu hodnot města, a také uspořádání

veřejné infrastruktury. Definuje také, které oblasti mohou být zastavěny a stanoví pravidla pro obnovu nebo nové využití degradovaných ploch, a to vše s ohledem na veřejný zájem a potřebu rezerv.

Plán se vydává pro celé území obce a je závazný pro všechny regulační zásahy a rozhodnutí týkající se území. Je publikován jako obecně závazné opatření podle správního řádu a obsahově je specifikován vyhláškami, které určují jeho detaily a podmínky. Tento dokument má tedy zásadní význam pro budoucí směřování a rozvoj obcí a měst, včetně stanovení jejich prostorové struktury a rozvojových priorit.

Suburbanizace, poháněná poptávkou po levnějším bydlení, touhou po soukromí a dostupnosti zelených ploch/pásů, představuje významnou výzvu pro územní plánování a tvorbu územního plánu. Tento trend může územní plánování buď podporovat schválením nových obytných zón na periferiích měst, nebo regulovat omezením rozvoje nového bydlení a podporou hustší a smíšené zástavby v existujících městských částech. Územní plán zde hraje zásadní roli, protože definuje, jak a kde se může město, nebo obec rozvíjet, a ovlivňuje tak přímý směr a rozsah suburbanizace.

Podle webu suburbanizace.cz (2008), samotná suburbanizace totiž přináší řadu výzev, jako jsou problémy s nevhodnou zástavbou, navazující technickou, dopravní a sociální infrastrukturou, které mohou zatížit obecní rozpočty. Územní plánování, pomocí strategického a promyšleného využití územního plánu, může tyto problémy minimalizovat. Například, důkladné plánování a stanovení podmínek pro novou zástavbu mohou pomoci zajistit adekvátní infrastrukturu a služby, které jsou nezbytné pro udržitelný rozvoj nových obytných oblastí. Zároveň územní plán může chránit otevřené prostory a zelené plochy, které jsou pro suburbanizaci atraktivní, a zároveň podporovat rozvoj v rámci existujících městských struktur, čímž přispívá k vyváženému a udržitelnému rozvoji.

Vztah mezi územním plánováním a suburbanizací je tedy klíčový. Správně řízené územní plánování může suburbanizační trend řídit tak, aby byl harmonický a udržitelný, zatímco neefektivní plánování může vést k nekontrolovanému šíření měst s negativními dopady na infrastrukturu, životní prostředí a sociální strukturu. Územní plán a územní plánování se tak stávají klíčovými nástroji pro řízení dynamiky suburbanizace a jejího dopadu na města a obce.

2 Vlivy suburbanizace

Následující kapitoly se budou věnovat suburbanizaci a jejím vlivům na obec, což je proces charakteristický řadou proměn a výzev. Tyto změny mají různé vnímání: některé jsou považovány za přínosné, jiné vedou k diskusím a snahám o regulaci tohoto trendu. Rozpoznání pozitivních či negativních důsledků konkrétních činností souvisejících se suburbanizací je komplexní, neboť každý takový krok lze posuzovat z mnoha úhlů pohledu. Jako příklad lze uvést přestavbu historického objektu na bytový komplex. Tento krok může být vnímán rozdílně, v závislosti na osobních pocitech obyvatel, nebo postoji místní správy. Z ekonomického hlediska může být přestavba považována za přínosnou, avšak z pohledu kulturního dědictví a sociálního prostředí může mít negativní dopady.

V následujících částech je popsána různorodá škála dopadů suburbanizace, která se týká dopravy, přeměny krajiny, přeměny veřejného prostoru a sociálních změn. Cílem je poskytnout hlubší porozumění tomu, jak tyto dopady ovlivňují život ve městech a jejich okolí.

2.1 Vlivy na dopravu

„Čím dominantnější postavení má automobil, tím větší je rozsah problémů, které způsobuje.“ (Sýkora 2002, s. 101)

Suburbanizace má významný dopad na dopravní situaci a infrastrukturu, zejména v kontextu dominance osobních automobilů. Podle americké Národní akademie věd je tato dominance charakteristickým rysem suburbanizace (Sýkora 2002, s. 102). Podle Ouředníčka (2006) typicky ze suburbií do centrálních měst dojíždějí lidé s vyšším příjmem a vzděláním, zatímco směrem do suburbaních komerčních oblastí směřují lidé s nižším vzděláním, kteří si nemohou dovolit bydlet v suburbiích.

Vývoj městské a příměstské dopravy a suburbanizace jsou úzce propojené. Původně rozvoj měst umožňovala rostoucí kapacita a rychlost osobní přepravy, avšak v současnosti představuje doprava jeden z největších problémů suburbanizace (Novák 2008, s. 56).

Rostoucí rezidenční suburbanizace ve velkých městech vede k zvýšení denní přepravy mezi městem a jeho zázemím. Intenzivní doprava a preference osobních automobilů způsobují přetížení jak městských komunikací, tak i dopravy mezi městem

a suburbií. Podstatnou roli hraje vztah mezi místem bydliště a pracovištěm, včetně rozmístění pracovních míst, obchodů, služeb a rekreačních center. Komerční suburbanizace, charakterizovaná rozvojem podél hlavních dopravních cest, přispívá k nárůstu jak dostředivých, tak odstředivých pohybů (Novák 2018, s. 57).

V České republice, jak popisuje Novák (2018), mezi lety 1990 a 2006 došlo k nárůstu počtu osobních automobilů o 67 %, s výraznějším růstem ve velkých městech, například v Praze o 80 %. Tento trend zvyšuje tlak na dopravní infrastrukturu a vede k růstu intenzity automobilové dopravy, zejména na periferiích velkých měst. Například na hranicích Prahy došlo mezi lety 1990 a 2005 k nárůstu dopravy o 226 %. Navíc suburbanizace přináší i negativní dopady, jako je zvýšené znečištění, hluk, omezení pro pěší a časté kongesce.

V historickém kontextu hrála v rozvoji českých měst důležitou roli železnice, umožňující dojíždění i z vzdálenějších oblastí (Novák 2008, s. 60). Avšak masové rozšíření automobilů odrazuje od rozvoje veřejné dopravy. Na jedné straně suburbanizace podporuje vlastnictví automobilů, zatímco na druhé straně automobily přispívají k expanzi měst (Pucher 2002, s. 101). Suburbanizace a doprava jsou tak v oboustranném vztahu, kde rozvoj dopravních sítí umožňuje suburbanizaci, zatímco suburbanizace následně zvyšuje tlak na dopravní systémy.

Novák (2008, s. 50) doplňuje, že restriktivní opatření proti automobilové dopravě zahrnují například omezení vjezdu do měst nebo omezení parkovacích možností. Rozvoj veřejné dopravy zahrnuje integraci regionálních dopravců, zlepšení kvality služeb, výstavbu parkovišť typu Park&Ride a úložišť pro kola a motocykly u dopravních terminálů. Suburbanizace mění nejen prostorové rozmístění obyvatel, ale i fyzické a sociální prostředí měst a jejich okolí, což má přímý i nepřímý dopad na dopravní nároky.

Z tohoto pohledu je suburbanizace nejen výsledkem dopravního pokroku, ale také hnacím motorem pro další vývoj a zvyšování nároků na dopravní systémy. Sýkora (2002 s. 9–20) poukazuje na to, že suburbanizace vede k tlaku na dopravu, protože rozptýlené obytné funkce stojí proti centralizaci pracovních míst. Rozvolněné urbánní struktury, jako je urban sprawl, jsou téměř nemožné efektivně obsloužit veřejnou dopravou, což vede k růstu tlaku na další rozvoj silnic a parkovišť, což má za následek radikální změny ve využití krajiny.

Jednou z důležitých změn je vývoj tzv. okrajových měst, což jsou podle webu suburbanizace.cz (2018) samostatná urbanistická centra s vlastním obchodním, kancelářským a obytným prostorem, vznikající na periferiích větších městských oblastí. Tato centra mohou fungovat jako satelitní uzly, snižující tlak na centrální městské oblasti. Avšak s jejich vývojem souvisí i významný nárůst automobilové dopravy, jelikož tyto oblasti jsou obvykle navrženy s přihlédnutím k vysoké míře závislosti na osobních automobilech, což způsobuje další zátěž pro dopravní infrastrukturu a životní prostředí.

2.2 Vlivy na krajinu

Suburbanizace má velký vliv na přírodní prostředí, což se projevuje jak ve změnách krajinné struktury, tak ve vlivu na jednotlivé druhy a celkový ekosystém. Rozšiřování městské zástavby do přilehlých oblastí zasahuje do životních podmínek mnoha organismů, mění kvalitu ovzduší a vody a ovlivňuje i teplotní a srážkové poměry. Tento proces způsobuje fragmentaci původního přírodního prostředí a vede k narušení ekologické rovnováhy (ministerstvo vnitra 2008). V urbanizovaných oblastech jsou teploty vyšší a teplotní výkyvy menší než v okolních přírodních areálech, což umožňuje přežití druhů, které jsou adaptované na teplejší klima. Toto ale může negativně ovlivnit původní druhy, které tyto podmínky nemohou snášet, a vést k oslabení biodiverzity v dané oblasti (Ouředníček, et al. 2013, s. 102–103).

Jedním z významných problémů suburbanizace je nahrazování místních rostlinných druhů omezeným počtem nových, často nepůvodních druhů (Ouředníček, et al. 2013, s. 133). Tyto nové druhy sice mohou do jisté míry obohacovat lokální biodiverzitu, ale na druhou stranu dochází k ztrátě mnoha původních druhů, což má negativní dopad na biodiverzitu. Typickým příkladem tohoto jevu je trend uniformních zahrad ve suburbanizovaných oblastech, kde jsou často vysazovány běžné druhy rostlin, které neposkytují dostatečný životní prostor různorodým druhům živočichů.

Suburbanizace v souladu s Ouředníčkem (2008) vede k poklesu přírodních stanovišť, což má za následek zmenšování populací původních rostlin a živočichů a zvyšuje jejich riziko vyhynutí. Fragmentace přírodních stanovišť také mění dynamiku predátorů v krajině, přičemž noví predátoři, jako jsou kočky, mohou negativně ovlivnit populace ptáků a drobných savců.

Dalším důležitým aspektem je změna reliéfu a povrchu půdy, které jsou výsledkem suburbanizace. Práce spojené s novou výstavbou, jako jsou vytváření náspů, valů nebo průkopů, mění původní tvary terénu a mohou ovlivňovat lokální vodní poměry. Je žádoucí, aby zásahy do krajiny byly co nejšetrnější, a aby nová výstavba plynule přecházela do existující zástavby, nebo aby spolu tyto dvě části harmonicky korespondovaly a vzájemně se doplňovaly (Stuchlíková 2009, s. 62). Tato změna se projevuje i v půdě, kde znečištění a zhutňování půdy ovlivňují půdní organismy a snižují schopnost půdy absorbovat srážkovou vodu, což může mít za následek zhoršení podmínek pro místní flóru (Ouředníček 2008, s. 22).

2.3 Vlivy na sociální prostředí

Jak zmiňuje Sýkora (2002), suburbanizace v České republice má různorodé dopady na sociální strukturu a společenský život, které bývají často vnímány negativně. Změny v sociálním prostředí jsou obzvláště významné. Zahrnují pokles zapojení obyvatel do veřejného života a sociální polarizaci v příměstských oblastech kvůli migraci ekonomicky silnějších vrstev z centrálních částí města (Ouředníček, et al. 2013 s. 67). Výzkumy však také poukazují na pozitivní, nebo neutrální dopady suburbanizace, které mohou přinést změny v lokálních komunitách a vést k posílení sociálního prostředí (Ouředníček, et al. 2008, s. 48).

Ouředníček (2008) také poznamenává, že v suburbiích je patrný trend dobrovolné segregace, nejvíce zřetelný v "gated communities", což jsou uzavřené rezidenční oblasti, fyzicky oddělené od okolní zástavby ploty, branami a zdmi. Toto fyzické a sociální oddělení je doprovázeno nedostatečnou sociální infrastrukturou, jako jsou školy, zdravotnická a kulturní zařízení, sociální péče a zařízení pro volnočasové aktivity, což vede k problémům spojeným s narůstající populací a specifickou socio-demografickou strukturou nově příchozích obyvatel.

Tyto problémy jsou obzvláště těžce řešitelné v malých obcích, které čelí přílivu velkého počtu nových obyvatel bez dostatečných finančních prostředků na výstavbu nové infrastruktury. Sociální infrastruktura, přizpůsobená potřebám původních obyvatel s odlišnou socio-demografickou strukturou, je nyní pod tlakem přílivu mladších a sociálně silnějších obyvatel, kteří pocházejí z jádrových měst s lepší dostupností služeb, na niž jsou zvyklí (Ouředníček, et al. 2008, s. 85). To může vést ke konfliktům

ohledně investičních priorit obce, jako je například výstavba dětského hřiště nebo jiných zařízení (Sýkora 2002, s. 51).

Příchod mladších a sociálně silnějších obyvatel má také pozitivní dopady, jako oživení a posílení sociální struktury obcí v zázemí velkých měst. Zvýšená politická participace je dalším znakem suburbánních oblastí, kde noví obyvatelé projevují zájem o místní dění a zapojují se do politiky, což zahrnuje aktivní účast na schůzích obecního zastupitelstva a komunálních volbách.

2.4 Vlivy na fyzické prostředí

Suburbanizace má výrazné dopady na fyzické prostředí, ovlivňuje vzhled krajiny, architekturu, urbanismus a občanskou vybavenost. Z environmentálního hlediska je suburbanizace spojena s fragmentací krajiny, zábořem zemědělské půdy a zvyšováním konzumace krajiny, což vede k energetické náročnosti výstavby (Sýkora 2002, s. 217–233). Tento proces rovněž ovlivňuje urbanistické plánování a architekturu, jak je patrné například u "gated communities" (vysvětleno v předchozí kapitole), kde jsou nové rezidenční lokality fyzicky oddělené od stávající zástavby (Ouředníček, et al. 2013, s. 68).

Ouředníček, et al. (2008, s. 30) tvrdí, že rozvoj rezidenčních a komerčních oblastí v okolí měst mění přírodní i uměle vytvořené prostředí. Nejčastěji dochází k rozvoji rezidenčních oblastí na periferiích měst, kde individuální výstavba rodinných domů nebo rozsáhlé projekty developerských společností integrují nové oblasti do stávající struktury obce. Důležité je, aby mezi starou a novou zástavbou existovalo plynulé spojení, což umožní efektivní využívání infrastruktury a snížení závislosti obyvatel na automobilech.

Nicméně, některé nové výstavby vznikají izolovaně na okraji obce, což zvyšuje finanční náklady na infrastrukturu a vede k fyzickému oddělení nové čtvrti od centra obce. Taková izolace může vést k vytváření sociálních bariér, které brání vzájemné komunikaci mezi lidmi. Pro kvalitu života v suburbiích je klíčové, aby byla nová zástavba dobře propojena s existujícími oblastmi a měla přístup k přírodě.

Současný trend ve výstavbě rodinných domů často klade důraz na jednotlivé stavby, nikoliv na celkové uspořádání čtvrti. To vede k nedostatku veřejných prostorů a vytváří dojem izolace a nedostupnosti. Velké, esteticky nevýrazné komerční budovy,

které často vznikají na zelených plochách podél dálnic, vyžadují pečlivé plánování a koordinaci, aby byly esteticky přijatelné a funkčně integrované do stávajícího prostředí (Ouředníček, et al. 2008, s. 34).

Obce mohou prostřednictvím územního plánování a regulací usilovat o vytvoření prostorů, které respektují místní charakter zastavěného území, jeho prostorové členění a měřítko okolní zástavby. Stanovením podmínek pro novou výstavbu, které zabezpečují architektonické a urbanistické hodnoty, mohou obecní a městské samosprávy přispět k vytváření kvalitních rezidenčních čtvrtí. Suburbanizace nerezidenčních funkcí zastoupená velkými komerčními stavebními projekty v krajině, které vyrůstají nejčastěji na zelených plochách (tzv. greenfields) podél dálnic a hlavních silnic za hranicemi měst, by měla být řízena tak, aby byla respektována potřeba harmonické integrace do existujícího prostředí. Lokalizace a uspořádání nových obytných čtvrtí a komerčních zón by měly být pečlivě zváženy, aby se předešlo nejen estetickým problémům, ale také sociálním a ekonomickým dopadům na stávající komunity (Ouředníček, et al. 2008, s. 36). Souhrnně lze konstatovat, že suburbanizace, ač má své výzvy, nabízí také příležitosti pro vytvoření životaschopných a esteticky přitažlivých komunit. Souhrnně lze říci, že suburbanizace, ač má své výzvy, nabízí také příležitosti pro vytvoření životaschopných a esteticky přitažlivých komunit.

		SUBURBANIZÉR 	CÍLOVÁ OBEC 	MĚSTSKÝ REGION
FYZICKÉ (A FUNKČNÍ) PROSTŘEDÍ	+	Lepší životní prostředí Rodinný domek za městem Prestiž spojená s vlastnictvím domu	Zlepšení technické infrastruktury (inženýrské sítě, dopravní komunikace) Vyšší příjmy obce	
	-	Více času v dopravě (nutnost použití auta, špatná obslužnost hromadnou dopravou) Špatná občanská vybavenost	Narušení urbanistické struktury, architektonického rázu (např. uniformní nebo eklektická architektura) Nedostatek veřejného prostoru Náklady na údržbu inženýrských sítí a komunikací Nedostatečná kapacita technické infrastruktury (např. čistírna, rozvodna) a občanské vybavenosti (např. školy, školky)	Prostorové rozpínání a rozvolňování městského regionu Energetická a materiální náročnost na budování technické infrastruktury Změny ve využití krajiny (méně ploch pro zemědělské a rekreační využití) Narušení rázu venkovské krajiny Nárůst individuální automobilové dopravy (dopravní zácpy)
SOCIÁLNÍ PROSTŘEDÍ	+	Život v lokalitě obývané sociálně silnějšími skupinami Větší bezpečí	Příchod mladších, vzdělanějších a bohatších obyvatel Zvýšená politická participace Populační růst obce	
	-	Izolovanost některých skupin (zelené vdovy, teenageři)	Riziko konfliktů mezi původními a novými rezidenty (odlišný sociální status a životní styl) Nepřihlašování trvalého bydliště nových rezidentů v obci V nových suburbích chybí místa k setkávání (veřejné prostory, hospody apod.)	Pokles sociálního statusu ve zdrojových lokalitách (sídlíště, vnitřní město)

Obr. 5: Důsledky a vlivy suburbanizace (Ouředníček, et al. 2008)

3 Měření suburbanizace

Při posuzování rozlohy, intenzity, distribuce a prostorové struktury suburbanizačních procesů se běžně využívají databáze, které poskytují údaje o využití ploch a charakteru krajinného pokryvu, jako jsou například LuLc databáze. Změny využití ploch, především přeměna přírodních a zemědělských oblastí na urbanizované plochy, jsou hlavním indikátorem rozsahu a intenzity urbanizačních a suburbanizačních aktivit (Ouředníček, et al. 2013, s. 293–305).

Ouředníček, et al. 2013 popisuje, že pro analýzu sociálních a ekonomických aspektů suburbanizace se často využívají indikátory založené na různých statistických datech. Tyto data mohou pocházet z různých statistických zdrojů, včetně evidencí úřadů a institucí, které poskytují aktualizované statistiky.

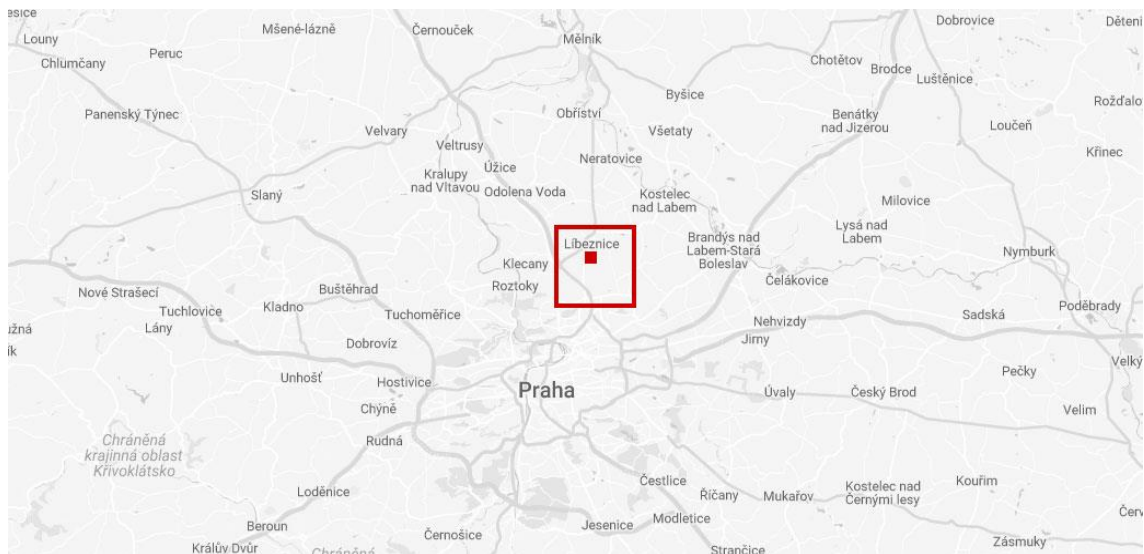
V mnoha rozvinutých zemích je monitoring suburbanizace prováděn veřejnými i nevládními organizacemi na různých úrovních. Míra tohoto monitoringu často koreluje s potřebou řešit důsledky suburbanizačních procesů. Podle vládního usnesení č. 576/2010 v České republice zatím chybí efektivní systém pro monitoring suburbanizace. Tento systém by měl poskytovat klíčové informace o rozložení a intenzitě nové výstavby, což je zásadní pro pochopení a řízení suburbanizačních procesů (Ouředníček, et al. 2013, s. 293–305).

4 Suburbanizace obce Líbeznice

V předchozích kapitolách bakalářské práce byla popsána suburbanizace z teoretického hlediska. Bylo rozebráno, co suburbanizace přesně znamená, jaký má historický vývoj a jaké jsou její specifika v kontextu hlavního města Prahy. Také byly vysvětleny různé faktory ovlivňující suburbanizační procesy, jejich možné vlivy a dynamiku.

Nyní se práce přesune od teoretické části k praktické části. V praktické části práce bude představena suburbanizace na příkladu konkrétní obce Líbeznice, která se nachází v těsné blízkosti Prahy. Toto umístění činí Líbeznici ideálním příkladem pro zkoumání suburbanizačních procesů a jejich dopadů na lokální úrovni. V praktické části bude demonstrováno, jak suburbanizace ovlivňuje školství v obci, jak se proměňuje krajina, jaké jsou demografické a ekonomické dopady a jak se mění infrastruktura a dopravní situace v obci. Na závěr této části se nám pokusí samotný starosta poskytnout ucelený pohled na problematiku suburbanizace a další vývoj obce Líbeznice.

4.1 Charakteristika obce

Obr. 6: Poloha obce Líbeznice (Líbeznice.cz)

Líbeznice představuje obec, nacházející se ve Středočeském kraji v okrese Praha-východ, jen několik kilometrů od hranic hlavního města Prahy. Katastrální výměra obce činí 598 hektarů a nadmořská výška se pohybuje v rozmezí 176 až 225 m n. m. Obec Líbeznice se může pochlubit dobře rozvinutou infrastrukturou, která zahrnuje 100% pokrytí rozvodem zemního plynu, vodovodem a kanalizací. Její součástí je také čistírna odpadních vod (Líbeznice 2023).

V obci, která měla podle ČSÚ (2023) k 1. 1. 2023 celkových 3 181 obyvatel, se nachází široké spektrum občanské vybavenosti, včetně základní školy, základní umělecké školy a mateřské školy. Tyto instituce jsou zásadní pro mladé rodiny s dětmi, které hledají vhodné místo pro bydlení v blízkosti města, ale s venkovským charakterem. Dále v obci nalezneme poštu, čerpací stanici, zdravotní středisko včetně dentisty a gynekologa, obecní knihovnu, fotbalové hřiště a Divadlo kouzel Pavla Kožíška, což vše přispívá k vytváření kvalitního života pro její obyvatele (Líbeznice 2023).

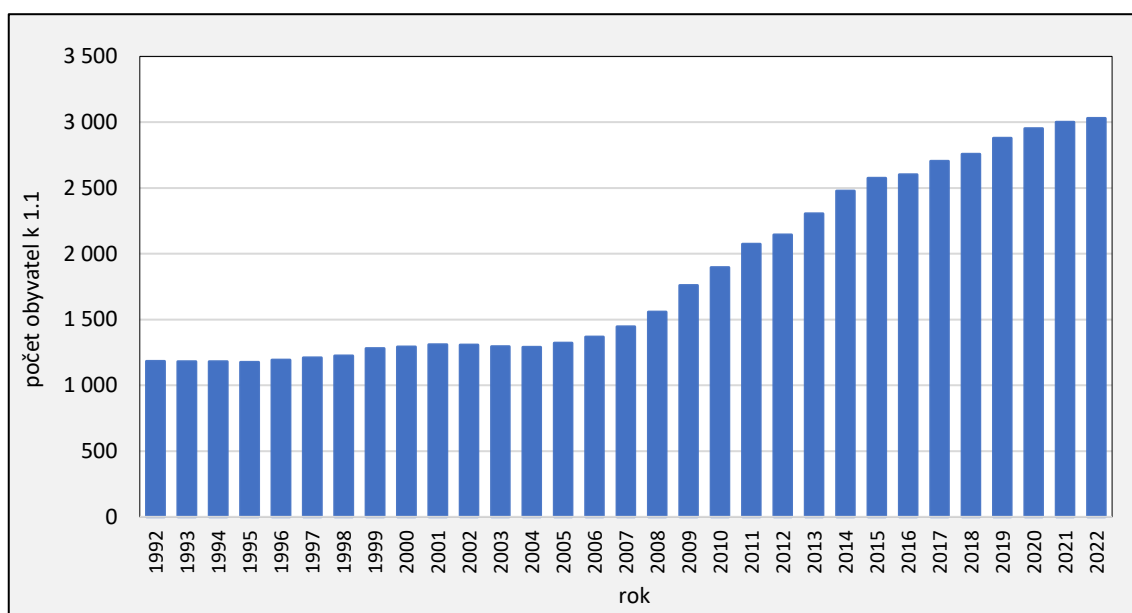
Podle webu Líbeznice (2023) je historický a kulturní význam Líbeznice podtržen přítomností kostela sv. Martina a barokní fary, které jsou významnými památkami v obci. Počet domů v obci dosahuje čísla 1 013, což odráží stálý růst a vývoj obce. Starostou Líbeznice je Mgr. Jan Havlíček. Líbeznice je od roku 1999 členem dobrovolného svazku obcí Region Povodí Mratínského potoka. Toto sdružení, zaměřené na ochranu společných zájmů a efektivní využití prostředků pro realizaci záměrů přesahujících možnosti jednotlivých obcí, je dalším příkladem aktivního přístupu obce k regionálnímu rozvoji.

Svou strategickou polohou a dobře rozvinutou infrastrukturou se Líbeznice stala centrem blízkého okolí. Atraktivita obce pro nové rezidenty spočívá nejen v její blízkosti k Praze, ale také ve vysoké kvalitě života, kterou může obec svým obyvatelům nabídnout.

4.2 Suburbanizační procesy v obci Líbeznice

Jako první ukazatel suburbanizačních procesů byl zvolen zvyšující se počet obyvatel, protože přímo reflektuje přesun obyvatelstva z městských center do okrajových oblastí, jako je Líbeznice. Tento trend efektivně ukazuje na rozvoj předměstí a související socioekonomické změny v obci.

Graf 1: Vývoj počtu obyvatel v obci Líbeznice (1992–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

Z prvního grafu v této práci, který je zaměřený na vývoj počtu obyvatel v obci Líbeznice, lze vyčíst následující. V průběhu třicetiletého období od roku 1992 do roku 2022 prošla obec Líbeznice výrazným demografickým vývojem, který odráží dynamiku suburbanizačních procesů. V úvodních letech 90. let byl zaznamenán pozvolný růst počtu obyvatel z 1 184 na 1 310 obyvatel, což naznačuje, že začátky suburbanizace byly spíše mírné s ročními přírůstky, které většinou nepřesahovaly dvacet obyvatel. Tento pozvolný trend se však změnil na počátku nového tisíciletí, kdy došlo ke krátkému období stagnace mezi lety 2002 a 2004.

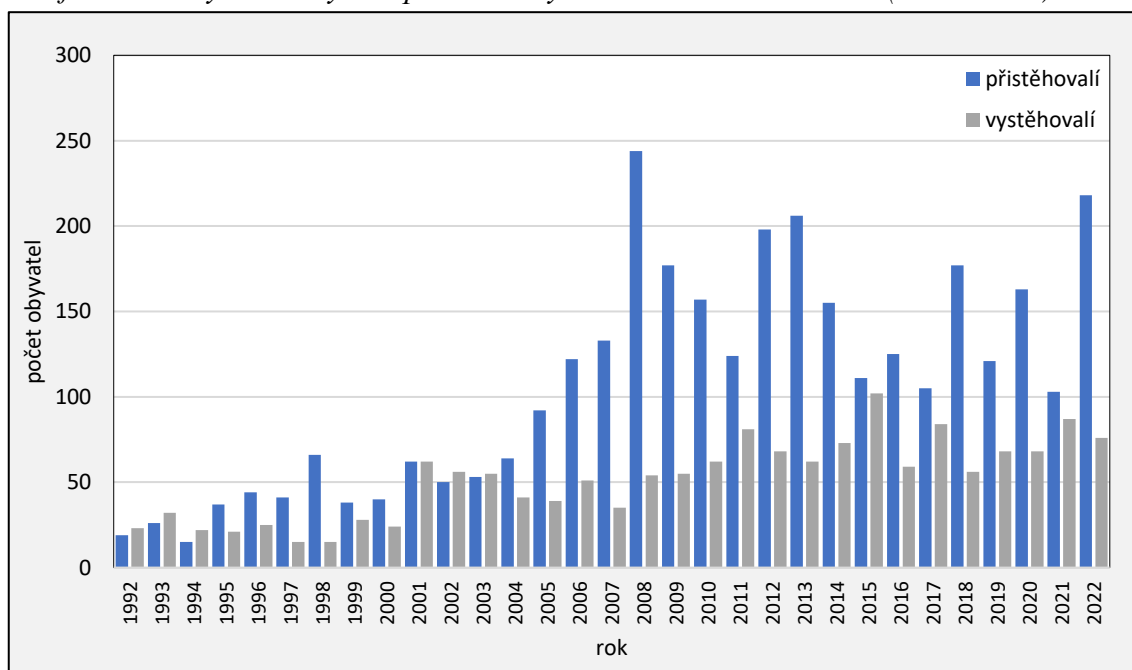
Po tomto období stagnace následovalo období výrazného růstu, které začalo v roce 2005 a pokračovalo až do roku 2014. V tomto desetiletém období došlo k značnému nárůstu obyvatelstva, kdy se počet obyvatel více než zdvojnásobil na 2 477 osob. Růst byl zvláště patrný v roce 2009, kdy se počet obyvatel zvýšil o více než 200 osob oproti předchozímu roku. Tento trend signalizuje zesílení suburbanizačního tlaku a rostoucí popularitu Líbeznice jako atraktivního místa pro život.

Následující roky po roce 2014 přinesly další růst. Počet obyvatel pravidelně stoupal a v roce 2015 poprvé překročil hranici 2 500 obyvatel. Tento vzestupný trend pokračoval bez přerušení až do posledního sledovaného roku 2022, kdy počet obyvatel dosáhl hodnoty 3 030. Pokud bychom zde zahrnuli i statistiku ukazující počet obyvatel k 31. 12. 2023, zjistili bychom, že pouze za tento rok přibilo více než 150 obyvatel, a to konkrétně na celkový počet 3 181 obyvatel. Takový průběžný a stálý nárůst je typickým

znakem suburbanizačního rozvoje a odráží trend přesunu populace z urbanizovaných center do okolních oblastí.

Nyní bude rozebrána analýza **migrace obyvatelstva**, která je považována za druhý klíčový ukazatel suburbanizačních procesů. Migrace obyvatelstva, konkrétně poměr mezi počtem vystěhovalých a přistěhovalých obyvatel do obce, poskytuje hlubší vhled do dynamiky populace v Líbeznicích. Tento ukazatel je důležitý, protože zachycuje pohyb lidí do a ze suburbanizované oblasti.

Graf 2: Počet vystěhovalých a přistěhovalých osob v obci Líbeznice (1992–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

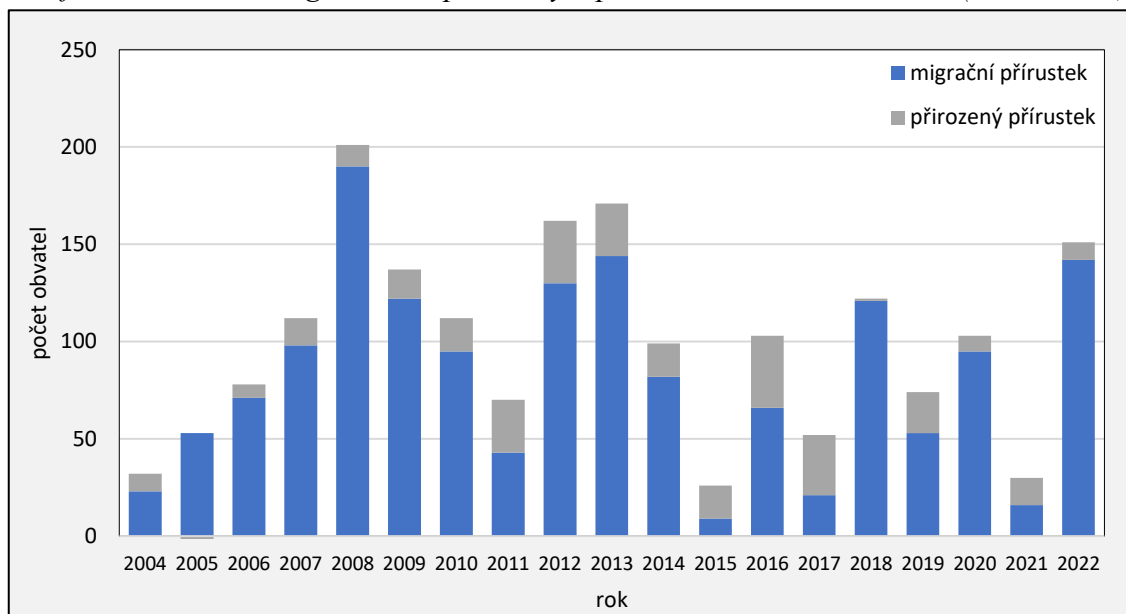
Graf č. 2 znázorňuje počet vystěhovalých a přistěhovalých osob v obci Líbeznice mezi lety 1992 až 2022. V první dekádě sledovaného období byly pohyby obyvatel relativně nízké s mírným nárůstem přistěhovalých na konci tohoto období. V roce 2001 byl zaznamenán první signifikantní vrchol, kdy počet přistěhovalých a vystěhovalých byl shodný a dosáhl 62 osob. Od roku 2002 došlo k postupnému nárůstu přistěhovalých obyvatel, což vyvrcholilo v roce 2008, kdy se do obce přistěhoval rekordní počet 244 obyvatel.

V následujících letech došlo k výkyvům v migračních číslech, přičemž rok 2013 a následně 2022 zaznamenaly další významné nárůsty přistěhovalých. I přes tyto kolísání počet přistěhovalých vždy převažoval nad počtem vystěhovalých, což dokazuje

trvalý příliv nových obyvatel a to, že Líbeznice si udržuje svou roli atraktivního místa k bydlení v rámci suburbanizačního pásma Prahy.

Z dlouhodobého hlediska jsou data o přistěhovaných a vystěhovaných obyvatelích nejen ukazatelem demografické dynamiky, ale také představují důležitý vstup pro plánování rozvoje obce. Stálý přírůstek obyvatelstva má důsledky pro potřeby místní infrastruktury, školství, zdravotnictví a dalších služeb.

Graf 3: Poměr mezi migračním a přirozeným přírůstkem v obci Líbeznice (2004–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

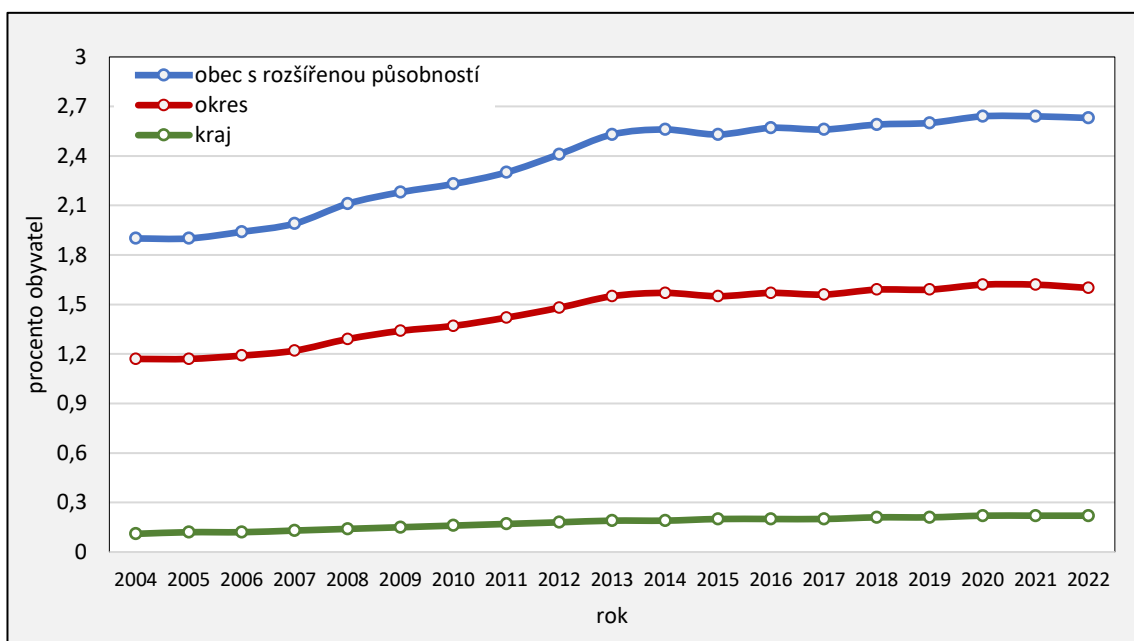
Graf. č. 3 je zaměřen na období mezi roky 2004 až 2022, protože právě zde je nejlépe patrný **přírůstek obyvatel** obce Líbeznice, což umožňuje jasně demonstrovat sílu suburbanizačních procesů. Tento časový úsek byl vybrán záměrně, aby se zvýraznil vliv migračního přírůstku, který je hlavním faktorem zvýšení počtu obyvatel, oproti přirozenému přírůstku, který hraje ve srovnání méně významnou roli.

Je zřejmé, že migrační přírůstek představoval hlavní růst obyvatelstva Líbeznice a ukazuje na významný příliv obyvatel z okolních oblastí. Tento trend je výrazně patrný v roce 2008, kdy migrační přírůstek vzrostl na 190 osob, což bylo výrazně více než přirozený přírůstek téhož roku. Následné roky ukazují na pokles migračního přírůstku, ale stále zůstává významným a dominantním faktorem růstu počtu obyvatel. V roce 2015 došlo k nejnižšímu migračnímu přírůstku, avšak od tohoto bodu opět začal migrační přírůstek stoupat, což vyvrcholilo v roce 2022 dalším významným nárůstem.

Přirozený přírůstek zůstával během celého období stabilní s několika výkyvy, nejvýznamnější nárůst byl zaznamenán v roce 2016. Tato data jasně dokládají, že suburbanizační dynamika v obci Líbeznice je silně poháněna migračním přírůstkem.

Jako poslední ukazatel suburbanizačních procesů byl vybrán **Index (koeficient) osídlení**, což je indikátor, který slouží k hodnocení dopadu suburbanizačních trendů na určité území. Vyjadřuje se jako podíl populace daného území v porovnání s počtem obyvatel v širším administrativním celku, jehož je sledovaná oblast součástí – může to být například okres, městská část, kraj, nebo dokonce celá Česká republika.

Graf 4: Korelace osídlení mezi obcí Líbeznice a obcí s rozšířenou působností Brandýs nad Labem-Stará Boleslav, okresem Praha-východ a Středočeským krajem (2004–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

Vzorec $SP_j = (S_j/S) * 100$ udává procentuální zastoupení (od 0 do 100) populace obývající oblast j . S_j představuje počet obyvatel v konkrétní oblasti a S označuje populaci v širším samosprávném území. Přestože tento koeficient nezohledňuje rozlohu sledovaného území, což může vést k určitému zkreslení dat, stále může poskytovat užitečné informace o suburbanizačních procesech na daném území. Je doporučeno analyzovat data v průběhu delšího časového období, aby bylo možné identifikovat dlouhodobé změny, ke kterým na území došlo.

V období let 2004 až 2022 lze v oblasti Líbeznice sledovat stálý nárůst indexu osídlení na všech administrativních úrovních: obci s rozšířenou působností (ORP), okresu a kraji. Jako první je analyzováno ORP, kde index osídlení vzrostl z počáteční

hodnoty 1,9 % v roce 2004 na 2,63 % v roce 2022, což odhaluje pozvolný, ale neustálý přírůstek. Zřetelnější vzestup je patrný v letech 2007 až 2008, kdy hodnota přesáhla 2,0 % a indikovala tak období intenzivního demografického růstu.

V okrese tento index rovněž vykázal významný růst, a to z 1,17 % v roce 2004 na 1,6 % v roce 2022, což ukazuje na postupné, avšak stále zvyšování podílu Líbeznice na celkovém počtu obyvatel okresu. Podobně jako u ORP, mezi roky 2007 a 2008 došlo k výraznému nárůstu, který byl následován kontinuálním zvyšováním indexu.

Na krajské úrovni se index osídlení od roku 2004 do roku 2022 zdvojnásobil z 0,11 % na 0,22 %. Tento konstantní trend zvyšování indexu osídlení naznačuje, že Líbeznice získávají na významu a stávají se větší součástí demografické struktury kraje.

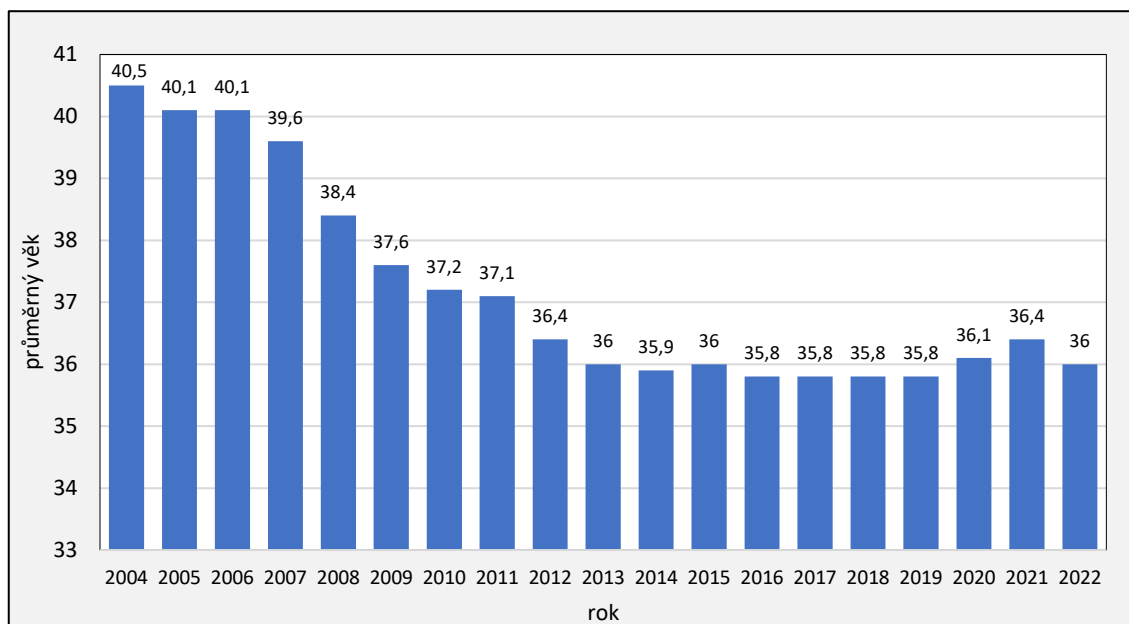
4.3 Vlivy suburbanizace na obec Líbeznice

V předchozí kapitole bylo prozkoumáno a potvrzeno, že obec Líbeznice prochází významnými suburbanizačními procesy. Na následujících stránkách budou již probírány konkrétní vlivy a dopady, kterými suburbanizace působí na Líbeznice. Tato kapitola se bude věnovat specifickým změnám v demografické struktuře, infrastruktuře, místní ekonomice, školství a vzhledu obce, které souvisí s přílivem nových obyvatel a expanzí městského způsobu života do této obce.

4.3.1 Demografie

V první podkapitole, zaměřené na demografické vlivy, se jako první bude hodnotit **vývoj průměrného věku** obyvatel obce Líbeznice. Tento ukazatel je zvláště vypovídající, neboť ve suburbanizovaných oblastech často dochází k snižování průměrného věku obyvatelstva. Důvodem je typicky příliv mladších rodin a jedinců hledajících dostupné bydlení a lepší kvalitu života mimo velkoměstské centrum. Je zde předpokládáno, že data odhalí trend klesajícího průměrného věku, což by podpořilo charakteristiku Líbeznice jako suburbiánní oblasti s dynamickým demografickým vývojem.

Graf 5: Průměrný věk v obci Libeznice (2004–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

Z grafu je patrný postupný pokles průměrného věku, který je typickým znakem pro suburbanizační oblasti poblíž velkých metropolitních center.

V roce 2004 byl průměrný věk v Libeznicích 40,5 let. Během následujících dvou let došlo k mírnému snížení, kdy průměrný věk zůstal stabilní na 40,1 let. V roce 2007 byl zaznamenán průměrný věk 39,6 let, což naznačuje začátek trendu poklesu. Tento pokles byl ještě výraznější v roce 2008, kdy průměrný věk klesl na 38,4 let, což může odrážet příliv mladší populace do obce. V letech 2009 až 2010 došlo k dalšímu snížení, kdy průměrný věk dosáhl 37,2 let. Tento trend pokračoval v letech 2011 a 2012 s mírným poklesem na 36,4 let v roce 2012. Od tohoto bodu průměrný věk dále poklesl a v roce 2013 dosáhl 36 let.

V roce 2014 byl zaznamenán mírný pokles na 35,9 let, ale následující rok 2015 ukázal stabilizaci průměrného věku na 36 letech. Tento průměrný věk se udržel s malými výkyvy až do roku 2019, kdy byla zaznamenána konstantní hodnota 35,8 let.

Zajímavé je, že v roce 2020 došlo k mírnému nárůstu průměrného věku na 36,1 let, což by mohlo naznačovat určité demografické změny, jako je snížení přílivu mladších obyvatel nebo zvýšení délky života stávající populace. V roce 2021 byl zaznamenán další nárůst na 36,4 let, což může být důsledek přirozeného stárnutí populace. Nicméně, v roce 2022 došlo k opětovnému poklesu průměrného věku na 36 let, způsobeného pravděpodobně velkou mírou nově přistěhovaných díky migraci.

Tyto proměny průměrného věku odrážejí dynamický charakter Líbeznice a jsou zřejmým důsledkem suburbanizačních trendů, které přitahují mladší populaci.

Další část této sekce bude věnována **vzdělanostní struktuře** obyvatelstva obce Líbeznice. Vzđelanost obyvatel je zásadní pro poznání demografických změn, které suburbanizace přináší, jelikož úroveň vzdělání má značný dopad na sociální a hospodářské uspořádání obce. Tabulky, které jsou uvedeny níže, zobrazují osoby starší 15 let žijící v obci a jejich nejvyšší dosažené vzdělání.

Tab. 2: Vzđelanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2011)

Druh vzdělání	Počet
Bez vzdělání	8
Základní a neukončené základní	233
Výuč. a střední odborné bez maturity	449
Úplné střední s maturitou	268
Vyšší odborné a nástavbové	36
Vysokoškolské	91
z toho: bakalářské	5

Tab. 3: Vzđelanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2001)

Druh vzdělání	Počet
Bez vzdělání	3
Základní včetně neukončeného	248
Střední vč. vyučení (bez maturity)	469
Úplné střední (s maturitou)	501
Nástavbové studium	38
Vyšší odborné vzdělání	37
Vysokoškolské	349

Tab. 4: Vzđelanostní struktura obyvatel obce Líbeznice (2021)

Druh vzdělání	Počet
Bez vzdělání	11
Základní včetně neukončeného	250
Střední vč. vyučení (bez maturity)	491
Úplné střední (s maturitou), vč. nástavbového a pomaturitního	728
Vyšší odborné vzdělání, konzervatoř	49
Vysokoškolské	726
Nezjištěno	124

Zdroj: všechny tabulky: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2024)

Podrobná analýza vzdělanostní struktury Líbeznice odhaluje změny v období mezi jednotlivými roky 2001, 2011 a 2021. V roce 2001 bylo zaznamenáno 8 obyvatel bez jakéhokoli vzdělání a 91 osob s vysokoškolským vzděláním. Tato čísla vypovídají o základní demografické situaci v obci na počátku 21. století. O deset let později, v roce 2011, došlo k výraznému nárůstu počtu vysokoškolsky vzdělaných osob na 349, což naznačuje, že Líbeznice začaly být atraktivnější pro vysokoškolsky vzdělanou populaci, což je trend typický pro oblasti procházející suburbanizací. Tento příliv mohl být důsledkem rozvoje místní infrastruktury a zlepšení dopravního spojení s Prahou, což z obce činilo vhodné místo pro život mladých lidí a rodin s dětmi, kteří preferují klidnější prostředí mimo centrum metropole, ale zároveň si cení dostupnosti vzdělání a kultury, kterou velké město nabízí.

Do roku 2021 je patrný další vzestup ve vzdělanostní úrovni s počtem vysokoškolsky vzdělaných osob dosahující hodnoty 726, což potvrzuje kontinuální trend přitažlivosti Líbeznice pro vzdělanou populaci. Pokud bychom se podívali i na procentuální zastoupení vysokoškolsky vzdělaných jedinců, tak se ukazuje, že v roce 2001 bylo procento vysokoškolsky vzdělaných obyvatel 8,3 %, což se do roku 2011 více než zdvojnásobilo na 21,2 % a do roku 2021 vzrostlo na 32,1 %.

Zvýšení počtu osob s neúplným základním vzděláním, nebo základním vzděláním na 250 a objevení se 124 osob v kategorii "nezjištěno" může odrážet demografickou rozmanitost přistěhovaných obyvatel a zároveň je třeba si uvědomit, že se stále zvyšuje i počet obyvatel, a tudíž procentuální zastoupení lidí s nedokončeným základním nebo základním vzděláním je nižší v roce 2021 než předešlé sledované roky. Konkrétně tato skupina představovala v roce 2001 41,1 %, v roce 2011 to bylo již 28,5 % a v roce 2021 procento této skupiny kleslo na 21,7 %.

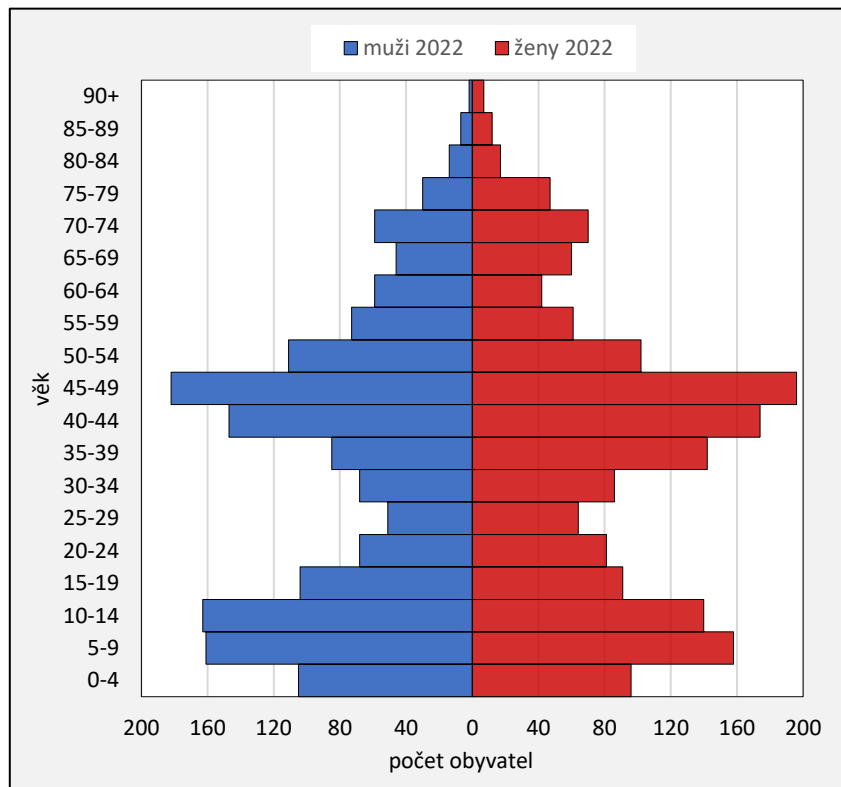
Zajímavé je, že počet osob s výučním listem, tedy střední odborné vzdělání bez maturity, se mezi roky 2001 a 2021 téměř nezměnil, což ukazuje na stabilitu této vzdělanostní kategorie v rámci obce, i když opět procentuální zastoupení této kategorie v rámci všech obyvatel klesá.

Celkově lze konstatovat, že v průběhu sledovaného dvacetiletého období došlo k postupnému posílení vzdělanostní úrovně obyvatel Líbeznice. Tento trend je v souladu s charakteristikami suburbiálního růstu, který obvykle přináší omlazení populace

a zvyšování kvalifikace. Tyto změny jsou základem pro další rozvoj obce, zejména v oblastech, jako jsou místní služby, pracovní příležitosti a kvalita života.

Nyní bude rozebrána **věková pyramida**. Věkové pyramidy poskytují vizuální reprezentaci věkové struktury populace, která může odhalit důležité demografické trendy a změny. V kontextu suburbanizace nám tyto pyramidy umožňují identifikovat vzorce přesunu populace, včetně přílivu mladších obyvatel do obce.

Graf 6: Věková pyramida obce Líbeznice (2022)

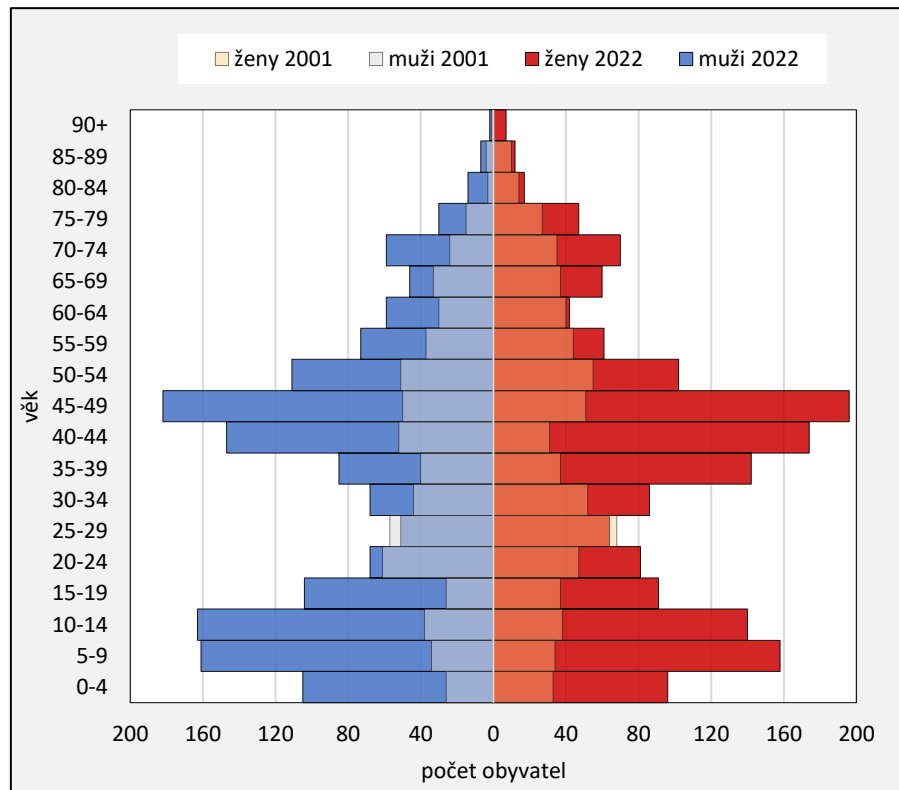
Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2022)

Věková pyramida obce Líbeznice z roku 2022 je reprezentativním ukazatelem demografické struktury obce v kontextu suburbanizačního vývoje. Na první pohled je patrný výrazný nárůst počtu obyvatel ve středních věkových skupinách, což může být přičítáno fenoménu takzvaných "husákových dětí", generace narozených v období vysoké porodnosti během sedmdesátých let v tehdejším Československu. Tyto věkové skupiny jsou nyní ve věku, kdy jsou často ekonomicky aktivní a mají založené rodiny.

Zároveň je z pyramidy patrná výrazná přítomnost mladších věkových skupin, zejména dětí a mladistvých, což odráží trend přistěhovalectví mladých rodin s dětmi do Líbeznice. Tento přesun je typický pro suburbanizační proces, kdy rodiny opouštějí městská centra v hledání lepší kvality života, dostupnějšího bydlení a klidnějšího

prostředí pro výchovu dětí. Přítomnost mladých rodin může také značit dynamický rozvoj obce, který může být spojen s novou výstavbou a rozvojem lokální infrastruktury a služeb. Naopak, nižší počty v nejvyšších věkových skupinách naznačují menší procento starší populace, což je typické pro oblasti, kam přichází noví obyvatelé, a ne pro oblasti s dlouhodobě usazeným obyvatelstvem nebo pro celkovou situaci v České republice, kde nám populace stárne.

Graf 7: Věková pyramida obce Líbeznice (2001, 2022)

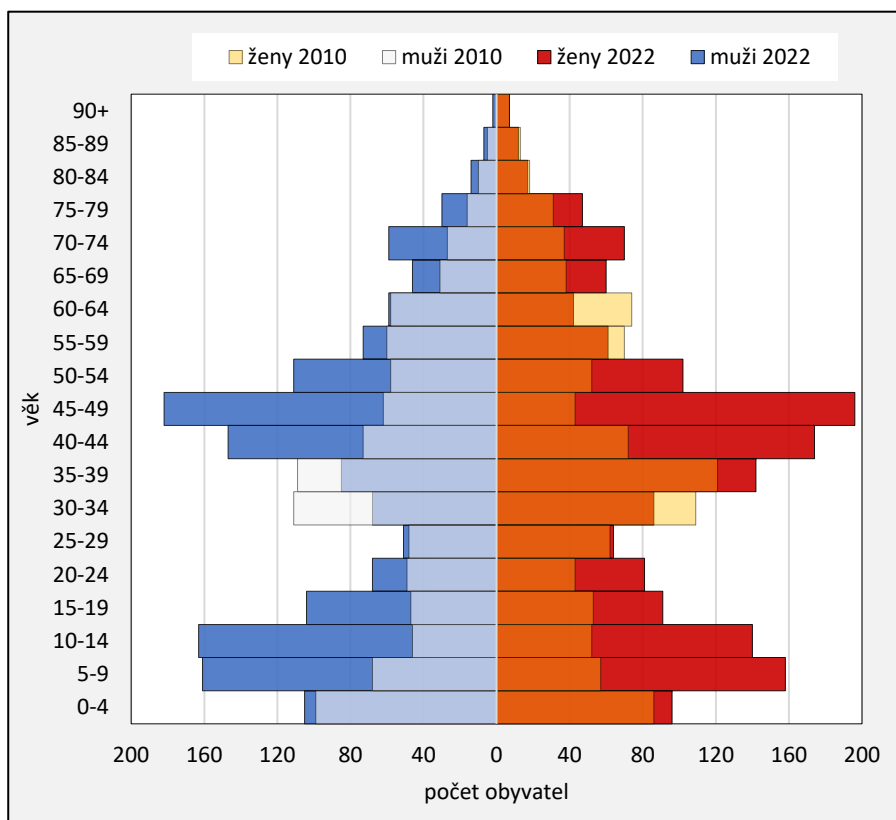

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2001, 2022)

Věková pyramida obce Líbeznice pro roky 2001 a 2022 odhaluje výrazné demografické změny, které odrážejí suburbanizační dynamiku této obce. V roce 2001 byla demografická struktura obce poměrně rovnoměrně rozložena s menším zastoupením dětí a mladistvých, což svědčí o stabilním ale nevýrazném přírůstku obyvatelstva v těchto věkových skupinách. Zastoupení střední věkové skupiny, konkrétně osoby ve věku 40–49 let, bylo relativně nízké, což může být důsledkem nižší porodnosti v minulých dekáдах nebo migrace této populace do jiných oblastí.

Oproti tomu, v roce 2022 je patrný značný nárůst počtu dětí a mladistvých, a zvýšený počet obyvatel ve věku 35–39, 40–44 a 45–49 let může reflektovat již zmiňovanou generaci "husákových dětí". Celkově lze vidět, že věková pyramida z roku 2001 nemá nic společného s procesem suburbanizace. Počet obyvatel spíše stagnoval, což je zcela opačný případ k věkové pyramidě z roku 2022.

Graf 8: Věková pyramida obce Líbeznice (2010, 2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat (ČSÚ 2010, 2022)

Při srovnání věkových pyramid obce Líbeznice z let 2010 a 2022 lze identifikovat několik trendů, které odrážejí demografické proměny v období ovlivněného suburbanizačními procesy.

V roce 2010 byla populace Líbeznice charakterizována začínajícím trendem růstu mladších věkových skupin (počátky silné suburbanizace), což naznačuje zdravou míru porodnosti nebo stěhování mladých rodin do obce. Věková skupina 30–34 let vykazovala významný počet obyvatel, což může souviset s generací "husákových dětí", která v tomto období vstupovala do zralého věku. Do roku 2022 se struktura populace výrazně proměnila. Byl zaznamenán značný nárůst ve věkových skupinách 40–44 let a 45–49 let, což odpovídá stárnutí generace "husákových dětí".

Zároveň došlo k rapidnímu nárustu mladistvých a dětí. To je způsobeno především velkou mírou migrace mladých lidí s dětmi, jak může být patrné i z grafu č. 2.

4.3.2 Školství

Vzdělávání je základním pilířem každé prosperující společnosti a v kontextu suburbanizačních procesů nabývá ještě větší váhy. Následující kapitola se bude zabývat právě tímto tématem.

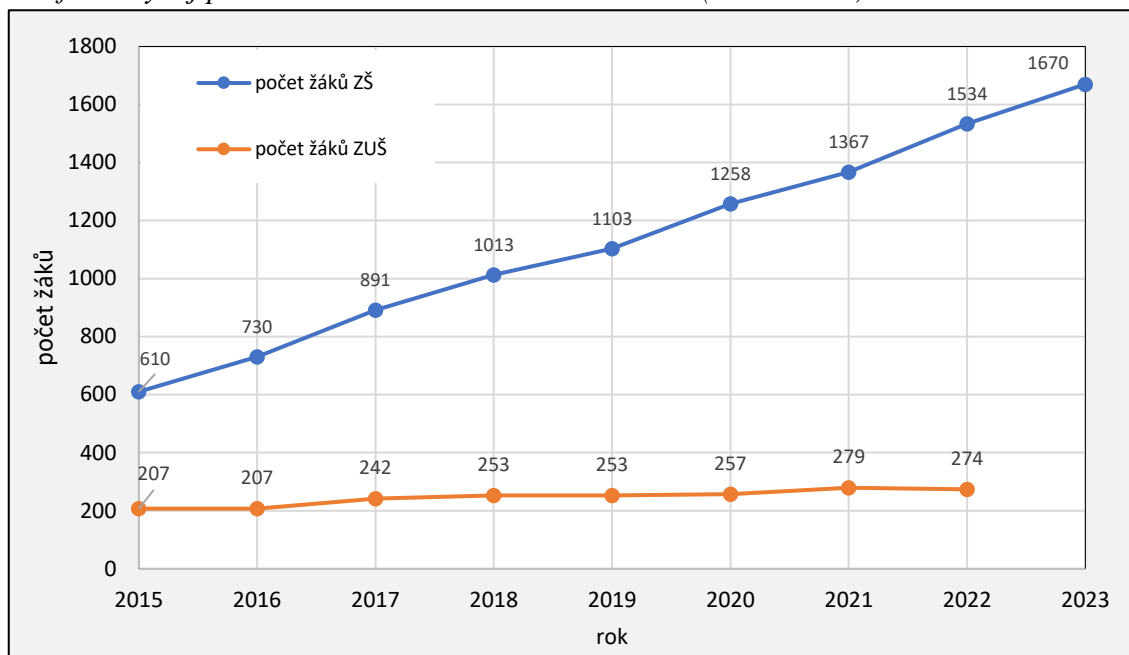
Historie pravidelné školní docházky v Líbeznici sahá až do 19. století, kdy se vzdělávání odehrávalo v mnohem skromnějších podmínkách než dnes. Významným mezníkem bylo otevření hlavní budovy dnešní školy, které se konalo 3. září 1956. Od té doby škola prošla řadou změn a rozšíření, aby vyhovovala rostoucím potřebám obce. V roce 2017 došlo k přístavbě, která přinesla osm nových tříd, což byl jen začátek rozvoje školního zařízení. (Líbeznice 2024)

Dalším významným krokem bylo otevření budovy Rondel v roce 2015, která poskytla dalších osm tříd, a o čtyři roky později byla otevřena budova Neorondelu s dvaceti třídami. Tyto rozšiřující kroky byly reakcí na rostoucí počet žáků, kterých je ve školním roce 2023/24 rekordních 1670, což líbeznickou školu řadí na pozici největší základní školy v celé České republice (Výroční zpráva 2022/2023).

Funkce školy jako spádového centra pro sedm okolních obcí – Líbeznice, Bašť, Měšice, Bořanovice, Předboj, Zlonín a Nová Ves – ukazuje na její významnou roli v regionu. Rozšíření školního zařízení o základní uměleckou školu od 1. září 2012 je dalším důkazem snahy školy poskytovat komplexní vzdělání a podporovat kulturní rozvoj svých žáků. Změna názvu na Základní škola a Základní umělecká škola Líbeznice, příspěvková organizace, reflektuje toto rozšíření nabídky školy (Výroční zpráva 2022/2023).

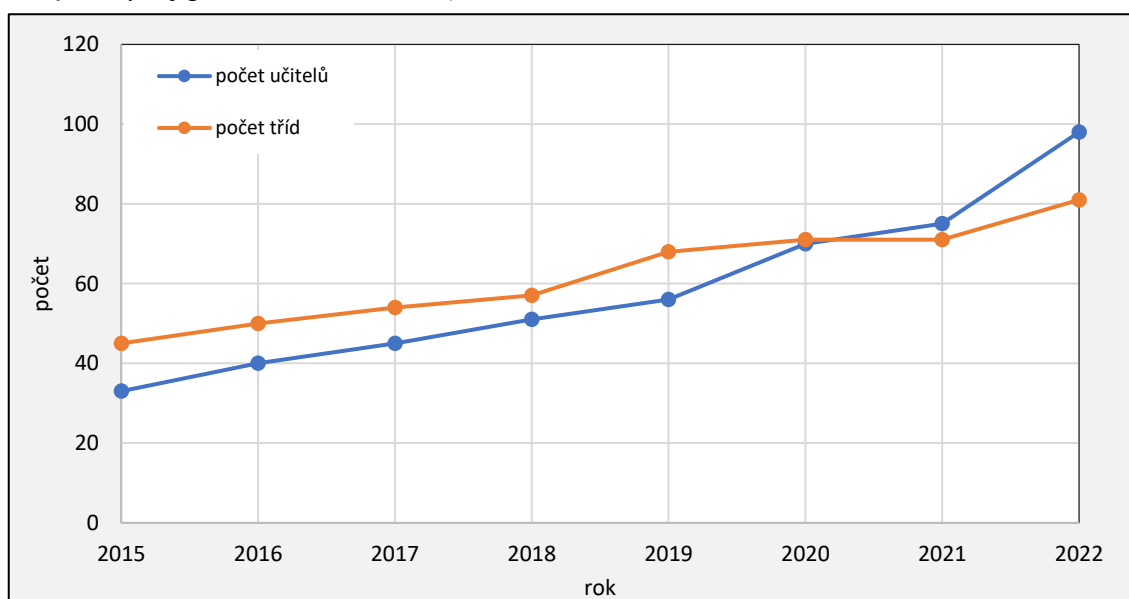
Příliv mladých rodin s dětmi, který byl zaznamenán v posledních letech, je přímým důsledkem suburbanizačních procesů a masivní výstavby rodinných domů v těchto obcích. Změna demografie se odráží v počtu žáků – zatímco ve školním roce 2012/2013 čítala škola pouhých 350 žáků, v roce 2022/23 je to téměř pětinasobek. Tyto změny svědčí o dynamickém rozvoji regionu a o atraktivitě obce Líbeznice pro mladé rodiny hledající kvalitní životní prostředí v blízkosti metropole, což s sebou nese jak řadu výzev, tak příležitostí pro místní komunitu (Výroční zpráva 2022/2023).

Graf 10: Vývoj počtu žáků ZŠ a ZUŠ v obci Líbeznice (2015–2023)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat ZŠ a ZUŠ Líbeznice (2015–2023)

Graf 9: Vývoj počtu učitelů a tříd (2015–2023)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat ZŠ a ZUŠ Líbeznice (2015–2023)

Podle grafů nad tímto textem je vidět, že suburbanizační procesy v Líbeznici mají opravdu velký vliv na místní školství. Grafy zobrazující vývoj počtu žáků a vývoj počtu učitelů a tříd v letech 2015 až 2022 (2023) odhalují klíčové trendy a schopnost obce přizpůsobovat se rostoucím potřebám populace.

Počet žáků základní školy vzrostl z 610 v roce 2015 na 1670 v roce 2023, což je téměř trojnásobek během osmi let. Na druhou stranu, základní umělecká škola zaznamenala mírnější růst s počtem žáků z 207 na 274 v roce 2023. Tyto údaje ukazují na značný růst počtu žáků a nutnou potřebu rozšíření školních kapacit a zdrojů.

Paralelně s tímto nárůstem počtu žáků došlo také ke zvýšení počtu učitelů z původních 33 v roce 2015 na téměř 100 v roce 2022, což dokazuje obecní snahu o posílení učitelského sboru a zlepšení poměru učitelů k žákům. Počet tříd také narostl, což je důkazem rozšiřování fyzických kapacit školy a jejího zázemí. Konkrétně se počet tříd zvýšil ze 45 v roce 2015 na 81 v roce 2022.

Koordinovaný růst je důležitý pro zajištění kvalitního vzdělání, které nebude oslabeno i přes rostoucí počet žáků. Tyto změny jsou nezbytné pro udržení standardů vzdělávání a zajistí udržitelný rozvoj školy. Díky těmto krokům se Líbeznice ukazují jako obec schopná efektivně reagovat na výzvy suburbanizačního tlaku, což se odráží v jejich schopnosti přizpůsobit se zvýšenému přílivu mladých rodin a zajistit potřebné zázemí pro jejich děti.

Přístup Líbeznice k demografickým změnám, zahrnující strategické rozšiřování vzdělávacích kapacit, je příkladem proaktivního plánování a adaptace, které jsou zásadní pro zvládnutí aktuálních procesů.

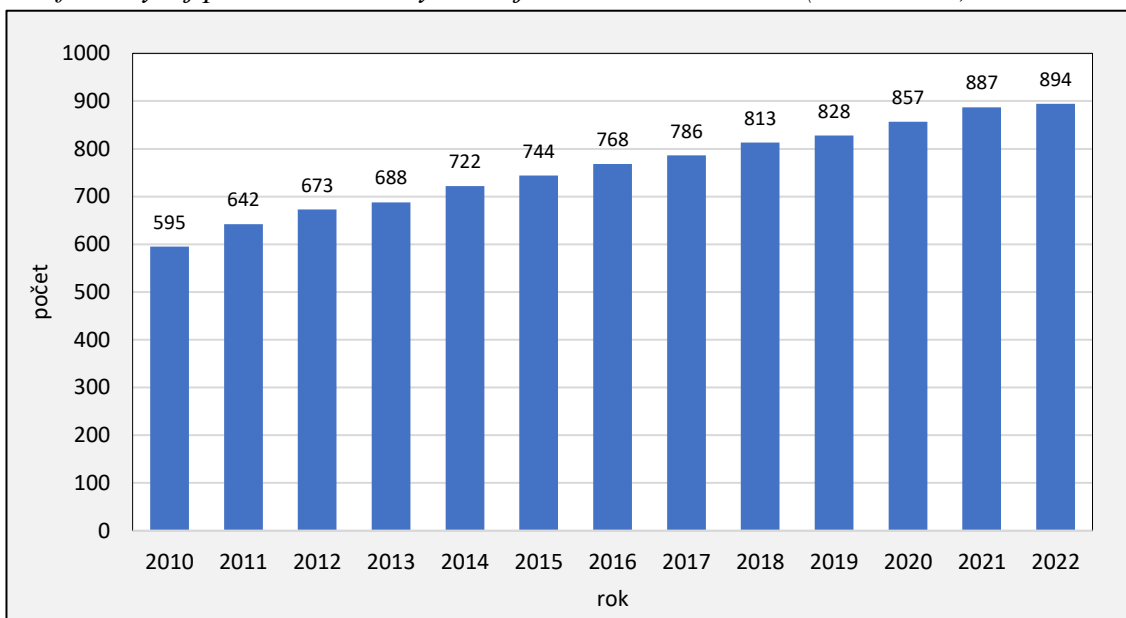
4.3.3 Ekonomika

V následující podkapitole budou rozebrány dva ukazatele, jež jsou zásadní pro pochopení ekonomické dynamiky Líbeznice v kontextu suburbanizace: vývoj příjmů a výdajů obce a vývoj počtu ekonomických subjektů.

Vývoj příjmů a výdajů obce odhaluje, jak dobře je obec schopna hospodařit s dostupnými zdroji a jak efektivně investuje do své infrastruktury a služeb. Suburbanizace může přinést zvýšené příjmy díky novým stavebním povolením, daním z nemovitosti a poplatkům za rozvoj, zároveň však může znamenat i zvýšené výdaje spojené s potřebou rozvoje infrastruktury a veřejných služeb.

Vývoj počtu **ekonomických subjektů** v obci je indikátorem ekonomické prosperity. S přílivem nových obyvatel a výstavbou nových rezidenčních a komerčních zón může dojít k nárůstu počtu podniků, což může stimulovat místní trh práce, diverzifikovat služby a podpořit ekonomický růst.

Graf 11: Vývoj počtu ekonomických subjektů v obci Líbeznice (2010–2022)

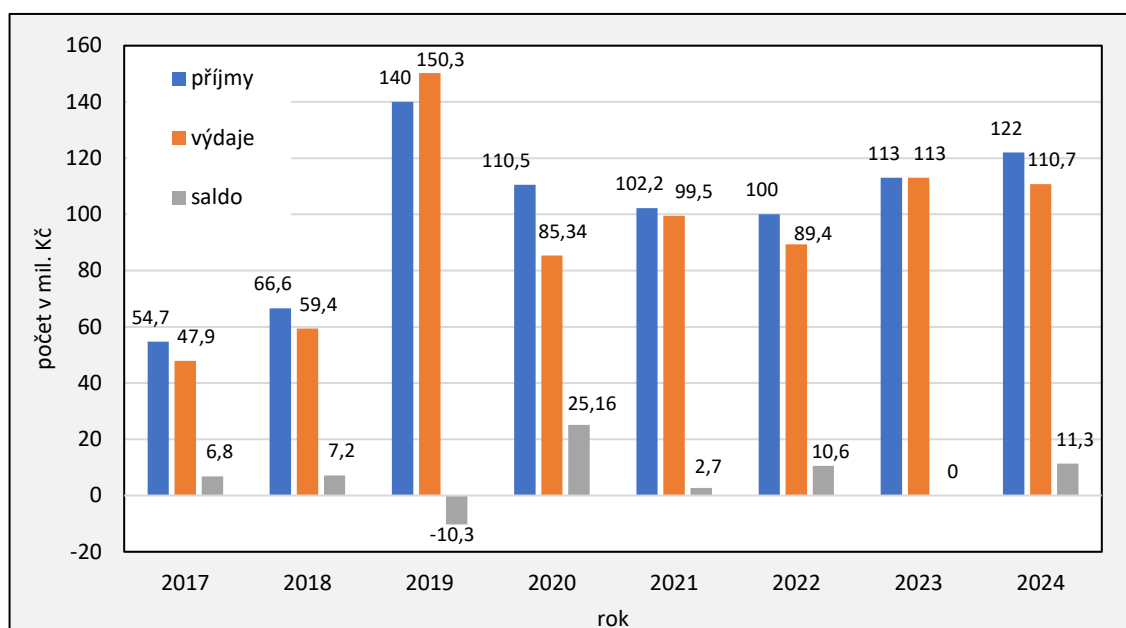
Zdroj: vlastní tvorba podle dat ČSÚ (2022)

Na přiloženém grafu je zobrazený vývoj počtu registrovaných ekonomických subjektů v obci Líbeznice v letech 2010 až 2022. Data na grafu ukazují postupný a stálý nárůst počtu těchto subjektů, což naznačuje rostoucí podnikatelský zájem v obci. V roce 2010 bylo v obci registrováno 595 subjektů. Tento počet se každým rokem zvyšoval a v roce 2022 dosáhl počtu 894 subjektů.

Většina z těchto registrovaných subjektů jsou soukromí podnikatelé, nebo v menší míře obchodní společnosti. I když registrace subjektu nezaručuje jeho ekonomickou aktivitu, pravidelný růst počtu naznačuje rostoucí podnikatelskou dynamiku v obci.

Je důležité poznamenat, že největším zaměstnavatelem v Líbeznici je místní základní a základní umělecká škola, což odráží její centrální roli v obci. Navzdory tomu, že mnoho z těchto subjektů zaměstnává malý počet lidí, obvykle mezi jedním až pěti zaměstnanci, jejich souhrnný vliv na místní ekonomiku je kladný. Tento trend mikropodnikání je charakteristický právě pro suburbánní oblasti, kde může existovat větší podpora pro malé podniky a flexibilita pracovních příležitostí.

Graf 12: Příjmy, Výdaje a saldo obce Líbeznice (2017–2024)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat ze stránky Líbeznice (2024)

Graf představující vývoj příjmů a výdajů obce Líbeznice od roku 2017 do roku 2024 poskytuje náhled na hospodaření obce v kontextu ekonomických výzev a příležitostí.

V roce 2017 obec zaznamenala příjmy ve výši 54,7 milionu Kč a výdaje ve výši 47,9 milionu Kč, což vedlo k pozitivnímu saldu 6,8 milionu Kč. Tento trend se udržel až do roku 2019, kdy obec čelila poklesu příjmů a zvýšení výdajů, což vedlo k negativnímu saldu -10,3 milionu Kč, což lze částečně přisoudit dopadům pandemie Covid-19.

V roce 2020 došlo k rychlému oživení s příjmy vzrostlými na 110,5 milionu Kč, zatímco výdaje činily 85,34 milionu Kč, čímž se saldo vrátilo do pozitivního teritoria s hodnotou 25,16 milionu Kč. Tento pozitivní trend pokračoval až do roku 2024.

Hlavní zdroje příjmů obce pocházely z daně z přidané hodnoty, daně z příjmů právnických osob a daně z příjmů z nájmu, které například v roce 2024 dohromady činily 86,9 milionu Kč.

Největší výdaje obce byly spojeny s provozem základní školy a jejími neinvestičními i kapitálovými transfery, činností místní správy a péčí o vzhled obce a veřejnou zeleň. Výdaje na péči o zeleň a vzhled obce dosáhly v roce 2024 hodnoty 7,2 milionu Kč a výdaje spojené se základní školou téměř 38 milionů Kč, což ilustruje významný závazek obce k investicím do školství a komunitní infrastruktury.

Rok 2019 byl výjimečný z hlediska příjmů, kdy největší příjmy pocházely z investičních přijatých transferů z všeobecné pokladny státního rozpočtu ve výši 36 milionů Kč, což naznačuje využívání vnějších zdrojů financí. Mezi největší výdaje patřily položky na územní rozvoj a kapitálové výdaje, což poukazuje na investice do rozvoje obce a infrastruktury. Tento rozbor hospodaření obce Líbeznice odhaluje, jak obec zvládá řídit své finanční prostředky.

4.3.4 Doprava

V Líbeznici jsou k dispozici tři autobusové linky, 348, 369 a 368, které obyvatele přepravují do pražské stanice metra Ládví za přibližně 15 minut. Během jízdy lze ovšem už v zastávce Březiněves, která se nachází na území Prahy, přestoupit na další městské linky, které mohou obyvatele přepravit i do jiných částí Prahy, jako jsou například Letňany. Linky 368, 369, 348 jsou provozovány společnostmi ČSAD Střední Čechy a ARRIVA CITY s.r.o. a fungují s frekvencí od 7 do 30 minut, v závislosti na denní době a dnu v týdnu. Další linky, 657 a 656, spojují Líbeznice s okolními městy a obcemi a poskytují tak obyvatelům další možnosti pro cestování. Linka 657 spojuje města Brandýs nad Labem-Stará Boleslav a Odolenou vodu a linka 656 spojuje sousední obec Hovorčovice a Zlonín (IDOS 2024).

Pro seniory z Líbeznice je zajištěna služba Senior taxi, která nabízí nejen dopravu na nezbytné cesty, jako jsou lékařská vyšetření a nákupy, ale i třeba cestu na úřady. Služba umožňuje cestování v rámci obce i do vzdálenějších destinací v rámci okolí Prahy, Mělníka a Staré Boleslavi, což zvyšuje autonomii a mobilitu starších občanů (Líbeznice 2024).

Automobilová doprava je v Líbeznici stejně jako v ostatních suburbánních oblastech hojně rozšířená, což má za následek ranní kongesce a zvýšené nároky na parkovací kapacity. V reakci na tyto výzvy je v územním plánu obce ukotveno pravidlo, že každý nově postavený dům musí mít parkovací místa pro nejméně dvě vozidla, což přispělo k odlehčení silnic a chodníků od nepřiměřeného počtu zaparkovaných vozidel.

Zásadním milníkem pro dopravu v obci byla výstavba obchvatu, realizovaná v roce 2012 společností Pragoprojekt, a.s., který odvedl tranzitní dopravu mimo obec a zlepšil tak bezpečnost a životní prostředí obyvatel. Obchvat také přispěl ke zvýšení plynulosti a bezpečnosti dopravy v regionu. V roce 2023 také došlo ke zlepšení infrastruktury díky novému přímému sjezdu z dálnice D8 na silnici I/9 ve směru na

Líbeznice a Mělník, což usnadnilo, a především urychlilo přístup do obce (Stavba roku.cz). Další zlepšení se týkalo křižovatky ulic Zdíbská a Mělnická, kde změna přednosti v jízdě a zúžení pozemní komunikace v roce 2012 přispěly ke zklidnění dopravy a zvýšené ohleduplnosti řidičů.

Tyto iniciativy a investice do dopravní infrastruktury odrazují proaktivní přístup obce k řešení výzev, které přináší rychlý růst a suburbanizace. Líbeznice tak reaguje na změny přílivu obyvatel. Významná vylepšení v dopravní infrastruktuře, jako je výstavba nových sjezdů z dálnic a změny křižovatek, jsou jasným signálem, že obec bere své strategické plánování vážně a s důrazem na udržitelný rozvoj.

Obr. 7: Obchvat kolem obce Líbeznice, 2012 (stavbaroku.cz)

4.3.5 Změny v land use

V následující podkapitole budou rozebrány změny využití ploch (land use) a rozvoje bytové výstavby. Za jednotlivé roky je zřejmé, jak se zastavěná plocha rozrůstá, jaký je přírůstek celkové výměry a jak se mění charakter krajiny. Přitom je důležité si uvědomit, že tyto proměny nesou jak pozitiva, například v podobě nových pracovních příležitostí a infrastruktury, tak negativa, jako zátěž na přírodní zdroje a infrastrukturní kapacity. Tato podkapitola je zaměřena na kvantitativní ukazatele výstavby a srovnání s předchozími obdobími.

Tab. 5: Změny v land use v obci Líbeznice (2004–2019)

	2004	2008	2012	2016	2019
celková výměra	598	598	599	599	599
zastavěné plochy	21	22	24	24	25
zahrady	25	37	38	38	54
zemědělská půda	522	512	510	507	497
orná půda	491	469	466	464	437
lesní půda	6	6	6	6	6
vodní plochy	1	1	1	1	1
ostatní	48	58	58	60	70

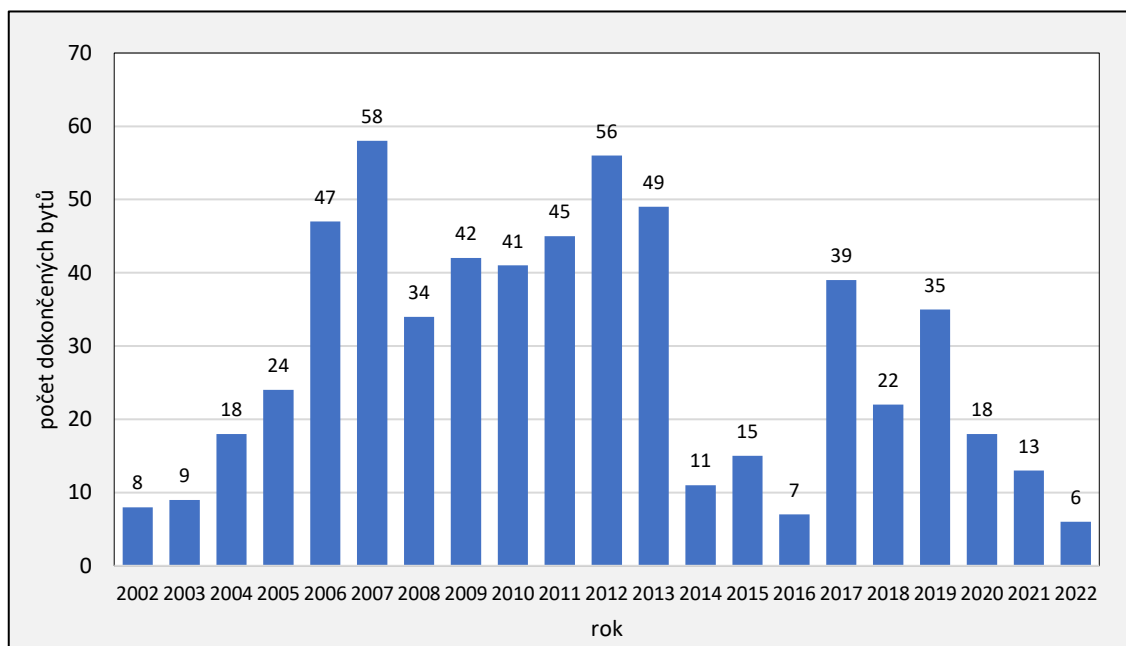
Zdroj: vlastní tvorba podle dat ČSÚ (2019)

Výše uvedená tabulka prezentuje ty nejzákladnější změny v obci Líbeznice během let 2004 až 2019 s důrazem na proměny ve využití půdy, přičemž hodnoty jsou vyjádřeny v hektarech (ha).

Zastavěné plochy vzrostly o 4 ha z počátečních 21 ha v roce 2004 na 25 ha v roce 2019, což odráží rozvoj především obytné infrastruktury. Nejmarkantnější změnu zaznamenaly zahrady, jejichž rozloha se více než zdvojnásobila z 25 ha na 54 ha. Tento nárůst signalizuje rostoucí zájem o individuální bydlení s vlastními zahradami, což je charakteristickým znakem suburbanizační expanze.

Naopak, zemědělská a orná půda vykazují výrazný pokles. Zemědělská půda se snížila o 25 ha na 497 ha a orná půda dokonce o 54 ha na 437 ha v roce 2019. Tento úbytek zemědělského a orného pozemku je pravděpodobně důsledkem změn výstavby a rozšiřování obytných čtvrtí. Lesní půda a vodní plochy zůstávají stabilní s 6 ha pro lesní půdu a 1 ha pro vodní plochy, což ukazuje, že tyto přírodní zdroje zůstávají nedotčeny rozvojem. Kategorie "ostatní", která může zahrnovat nezastavěné plochy, komunikace či průmyslové plochy, vykazovala nárůst o 22 ha, z 48 ha na 70 ha, což může být známkou diverzifikace využití půdy v důsledku změn v infrastruktuře a službách.

Graf 13: Dokončené byty v obci Líbeznice (2002–2022)

Zdroj: vlastní tvorba podle dat ČSÚ (2022)

Graf č. 13 zobrazuje trend ve výstavbě dokončených bytů v obci Líbeznice mezi roky 2002 až 2022. Z grafu jsou patrné jednotlivé trendy s několika významnými výkyvy, které reflektují určité změny v této oblasti, jakož i možné změny v místní politice a rozvoji. Rok 2002 začíná s relativně nízkým počtem dokončených bytů, pouze 8. Tento počet se v následujících dvou letech mírně zvýšil na 9 a 18 bytů v roce 2004, kdy se může rok 2004 považovat za rok počátku silné suburbanizace Líbeznice. V roce 2007 došlo k prvnímu významnému skoku na 58 dokončených bytů, což odráželo zvýšené migrační přírůstky obyvatel do obce po roce 2007.

Po roce 2007 počet dokončených bytů poklesl, ale zůstal nad 30 byty ročně až do roku 2012, kdy byl opět zaznamenán výrazný nárůst na 56 bytů. Tento rok může odpovídat zvýšené stavební aktivitě, což může být reakcí na poptávku v důsledku migrace, která v obci byla také vysoká.

Od roku 2012 je však patrný klesající trend s výjimkou mírného nárůstu v roce 2017, kdy bylo dokončeno 39 bytů. Výrazný pokles byl zaznamenán především v letech 2014 až 2016, kdy i migrační přírůstek se držel na nižších hodnotách. Pokračující nižší hodnoty až do roku 2022, kdy bylo dokončeno pouze 6 bytů, mohou souviset s tím, že obec už nehodlá v rámci rodinných domů expandovat a spíše se podle slov starosty bude soustředit na bytové domy v centru obce. Lze tedy konstatovat, že došlo ke změně politiky v oblasti stavebního vývoje.

Stavba nových bytů může vyvolat environmentální obavy, jako je ztráta zelených a otevřených prostorů a zvýšený tlak na místní ekosystémy. Proto obec Líbeznice zavádí tzv. zelený pás kolem obce, aby lidé měli dostatek zeleně a zároveň nedocházelo již k expanzi obce a spíše se zahušťovala aktuální infrastruktura obce. Snahou obce je tedy omezit rozvoj, aby zachovala svůj charakter a ochránila životní prostředí.

Na následujících leteckých snímcích se pokusím pro lepší představu demonstrovat rozpínání obce v průběhu několika let. Konkrétně zde budou představeny letecké snímky z let 2002–2003, 2010–2012 a 2020–2022.

Z leteckých snímků obce Líbeznice v průběhu sledovaných období (2002–2003, 2010–2012, 2020–2022), které se nacházejí na další straně je zřejmé, že obec prošla významným rozvojem a rozrůstáním do všech stran. Tento růst je primárně poháněn rezidenční suburbanizací, což vedlo k výstavbě nových rezidenčních oblastí na úkor dříve volných a zemědělsky využívaných ploch. Rozšiřující se rezidenční suburbanizace je na snímcích znázorněna světle modrou barvou. Komerční suburbanizace v obci zůstává relativně nezměněná s jediným výrazným komerčním subjektem umístěným v jižní části obce. Tento trend naznačuje, že obec se stává stále méně zelenou, a plochy, které byly dříve pokryté vegetací, nebo využívané pro zemědělské účely, jsou nyní zastavěné. Ačkoliv s rostoucí suburbanizací narůstá i počet soukromých zahrad u nově postavených domů, tyto zelené plochy jsou izolované a nepředstavují veřejně přístupné zelené prostory.

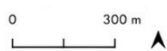
Další významnou změnou, která je velmi zřetelná z leteckých snímků, bylo postavení obchvatu v roce 2012. Tato infrastrukturní úprava výrazně zmírnila dopravní zátěž procházející přímo obcí tím, že odvedla tranzitní i velkou část osobní automobilové dopravy mimo obec. Tento krok nejenže zlepšil kvalitu života obyvatel Líbeznice tím, že snížil hluk a emise z automobilů, ale také přispěl k bezpečnějšímu a přívětivějšímu prostředí pro pěší a cyklisty. Z doby pořízení posledního leteckého snímku také vyplývá, že obec ještě nepřistoupila k realizaci projektu zeleného pásu, který byl dříve popsán jako strategické opatření k regulaci rozšiřování obce. Tento záměr, který má klíčovou roli v omezení další urbanistické expanze zatím nebyl uskutečněn. Také je z posledního snímku patrné, že obec Líbeznice již realizovala výstavbu své první moderní bytové jednotky a zároveň rozšířila svá školní zařízení, která budou přiblížena ještě v následující kapitole.

LETECKÝ SNÍMEK

obce Líbeznice v letech 2002–2003

— komerční suburbanizace

Ondřej PIEKARZ, Praha, 2024
Zdroje dat:
GISonline, chytremapy.cz, 2024, [online], 10. 4. 2024. Dostupné z: <https://1url.cz/OuxUB>

Obr. 8: Letecký snímek obce Líbeznice, 2002–2003 (chytřé mapy.cz)

LETECKÝ SNÍMEK

obce Líbeznice v letech 2010–2012

- komerční suburbanizace
- rezidenční suburbanizace
- obchvat

0 300 m

Ondřej PIEKARZ, Praha, 2024
Zdroje dat:
GISonline, chytremapy.cz, 2024, [online], 10. 4. 2024. Dostupné z: <https://1url.cz/OuxUB>

Obr. 9: Letecký snímek obce Líbeznice, 2010–2012 (chytře mapy.cz)

LETECKÝ SNÍMEK

obce Líbeznice v letech 2020–2022

- komerční suburbanizace
- rezidenční suburbanizace
- školní zařízení Rondel
- obchvat
- bytová výstavba

0 300 m
▲

GISonline, chytremapy.cz, 2024, [online], 10. 4. 2024. Dostupné z: <https://lurl.cz/OuxUB>

Ondřej PIEKARZ, Praha, 2024

Zdroje dat:

Obr. 10: Letecký snímek obce Líbeznice 2020–2022 (chytré mapy.cz)

4.3.6 Vzhled obce

V kapitole o vzhledu obce bude demonstrováno, jak se Líbeznice proměnila v průběhu času. Dojde ke srovnání staré a nové zástavby, aby bylo ilustrováno, jak se obec vyvíjela v kontextu rezidenční suburbanizace a také budou ukázána místa, kde se již realizoval projekt zeleného pásu kolem obce.

Dále budou prezentovány významné stavby, které představují moderní stránku Líbeznice. Zajímavým příkladem je první moderní obytný dům, který slouží jako „vlajková loď“ pro budoucí výstavbu. Zvláštní pozornost se bude věnovat i škole, která je nejen velkým zaměstnavatelem v obci, ale také největší školou v České republice, což ovlivňuje sociální strukturu a dynamiku obce.

Následně bude ukázáno řešení dopravní situace v centru obce, zejména zaměřené na křižovatku ulic Mělnická a Zdibská, které má klíčový význam pro zlepšení dopravního toku a bezpečnosti. Tato kapitola by měla poskytnout ucelený pohled na to, jak se Líbeznice vyvíjí a jak se mění její charakter.

První část bude věnována analýze starší zástavby v obci, která se nachází především v jejím historickém jádru. (Všechny použité fotky v této části jsou foceny autorem práce 11. 2. 2024 v Líbeznici). Konkrétně v Líbeznici, jak je vidět na příloženém obrázku č. 8, je možné v historickém centru nalézt prvky selského baroka, ačkoli se jedná o spíše ojedinělý jev. Většinou zde dominují stavby, které jsou charakteristické podobným stylem, jak demonstruje obrázek č. 9.

Další analýza obrázku č. 10 odhaluje, že středověké jádro Líbeznice se rozkládalo na místě dnes známém jako Na Hůrce. Původní obrysy návsi se do dnešní doby podařilo zachovat a jsou stále zřetelně rozpoznatelné. Skrze obec dále procházela jedna z vedlejších obchodních cest, odvětvující se od hlavní trasy vedoucí do litoměřického kraje, pravděpodobně v blízkosti dnešních Zdib. Tato trasa pokračovala přes Bořanovický háj a Pakoměřice, vstupovala do Líbeznice a dále směřovala na sever k Mělníku. Historickou atmosféru obce dotvářejí významné památky, jako jsou kostel sv. Martina a místní fara, které pocházejí z barokního období a jsou významnými kulturními památkami obce.

*Obr. 11: Selské baroko, Libeznice,
11. 2. 2024*

*Obr. 12: Budovy v centru obce,
Libeznice, 11. 2. 2024*

*Obr. 13: Původní náves, Libeznice,
11. 2. 2024*

*Obr. 14: Místní fara, Libeznice,
11. 2. 2024*

*Obr. 15: Kostel sv. Martina,
Libeznice, 11. 2. 2024*

Následující část je zaměřená na zcela odlišný aspekt obce, a sice na novou zástavbu, která se rozvíjí především v důsledku suburbanizačních procesů. Budou představeny jednotlivé typy staveb v Líbeznici, které jsou v obci nejčastěji realizovány. Z vlastního pozorování lze konstatovat, že nová zástavba je projektována s velkou mírou promyšlenosti a plynule navazuje na existující historické a starší struktury v obci. Jako reprezentativní příklady staveb, typických pro suburbanizační vývoj, bylo vybráno několik forem řadových domů, dvojdomů a samostatných rodinných domů. Tyto příklady jsou ilustrovány na obrázcích, které stejně jako v předchozím případě, pořídil autor práce 11. února 2024 v Líbeznici.

Obr. 17: Ukázka řadových domů, Líbeznice, 11. 2. 2024

Obr. 16: Ukázka dvojdomků, Líbeznice, 11. 2. 2024

Obr. 18: Ukázka rodinných domů, Líbeznice, 11. 2. 2024

Následující fotografie přibližují již dříve zmíněný zelený pás okolo Líbeznice, jehož účelem je omezit expanzi výstavby a zároveň zajistit, aby v obci bylo zachováno dostatečné množství zeleně. Kromě zeleného pásu bude představena nejmodernější bytová výstavby, která se v obci bude v průběhu času objevovat stále častěji s cílem zahušťovat zástavbu v centrálních oblastech.

Obr. 19: Zelený pás kolem obce Líbeznice, 11. 2. 2024

Obr. 20: Bytová jednotka, Líbeznice, 11. 2. 2024

V závěrečné části této kapitoly budou představeny dvě klíčové oblasti. První z nich je místní škola, která představuje dominantního zaměstnavatele v obci a jejíž budovy jsou významnými a nepřehlédnutelnými prvky městského prostředí. Význam školství v obci je neustále rostoucí, což je detailněji rozebráno v podkapitole věnované školství. Druhým tématem je rekonstrukce křižovatky ulic Mělnická a Zdíbská, která je

podrobněji analyzována v podkapitole zaměřené na dopravu. Obě podkapitoly se nacházejí v kapitole Vlivy suburbanizace na obec Líbeznice.

Obr. 22: Křižovatka ulic Mělnická a Zdibská, Líbeznice, 11. 2. 2024

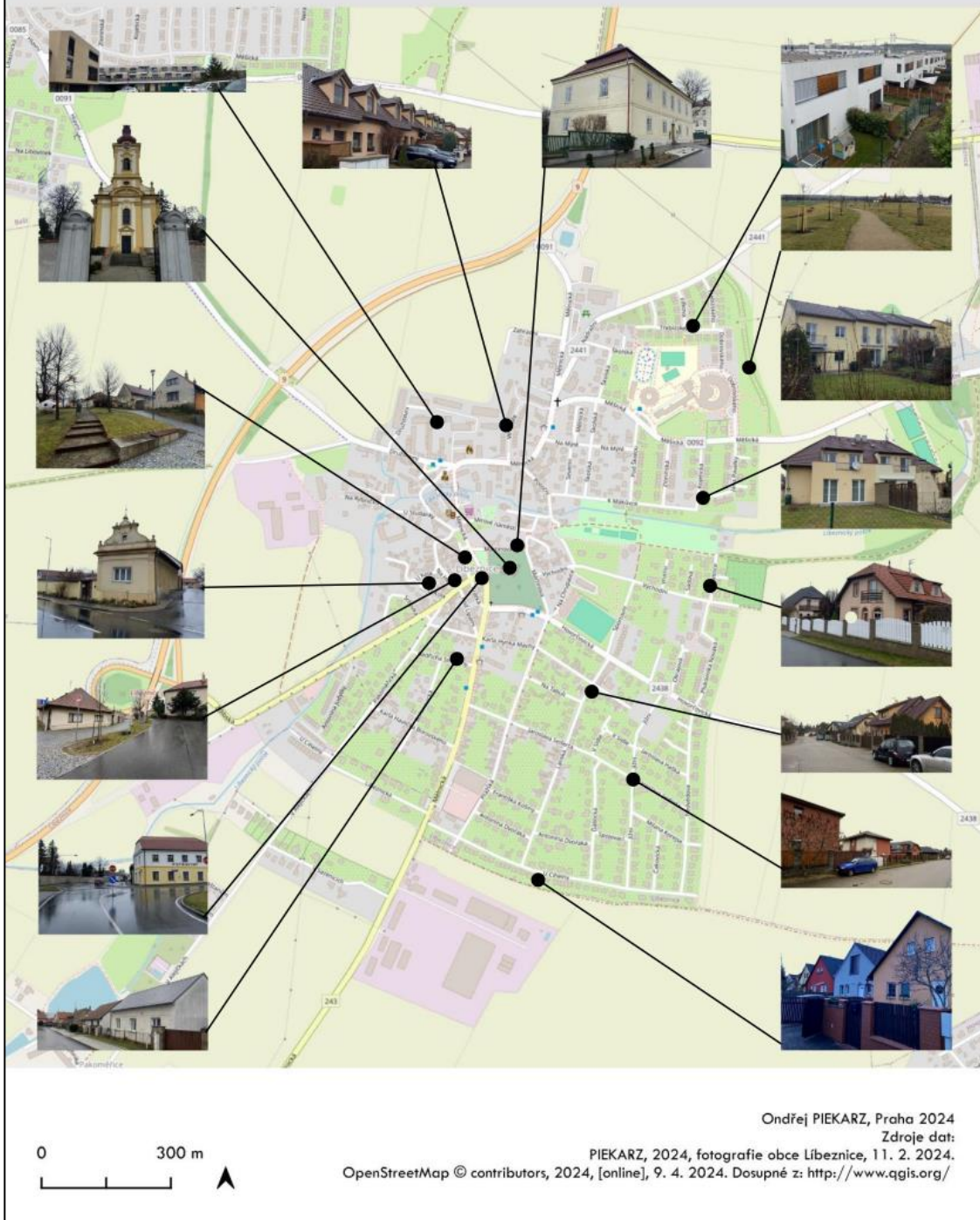
Obr. 21: První rondel ZŠ a ZUŠ Líbeznice, 2015 (Aktuálně.cz)

Obr. 23: Hlavní budova a druhý rondel ZŠ a ZUŠ Líbeznice, 2020 (Baumit.cz)

Na následující straně bude představena kompletní mapa výše zmíněných míst a objektů, která přehledně zobrazuje jejich umístění v rámci obce. Je zde jasně rozpoznatelné, kde se nachází centrum města a soustřeďují se historické budovy a starší zástavba. Naopak rezidenční suburbanizace, která je v mapě představena fotografiemi dvojdomů, rodinných domů a řadových domů se nachází spíše na okrajích obce nebo na vzdálenějších místech od centra. Na severovýchodě obce, je také patrný první úsek zeleného pásu, který se bude postupně rozšiřovat kolem celého území obce Líbeznice.

VYBRANÁ MÍSTA v obci Líbeznice v roce 2024

Obr. 24: Mapa vybraných míst v obci Líbeznice, 2024

5 Doporučení v oblasti urbanizace

V reakci na suburbanizační vlivy na obec Líbeznice navrhuji přijmout komplexní strategii, která by obsahovala následující klíčové body:

1. Udržitelný rozvoj a plánování

Obec by měla implementovat strategie udržitelného rozvoje, které se soustředí na rovnováhu mezi potřebami rozšiřování obce a ochranou přírodních zdrojů. Zavedení zelených pásů, které fungují jako bariéry proti nekontrolované urbanizaci, by mohlo předcházet zbytečné ztrátě zemědělské půdy a přirozených habitatů. S realizací zelených pásů se již začalo, ale stále chybí na poměrně velkém území. Rozvoj vertikální zeleně na budovách a zelených střechech může zlepšit kvalitu ovzduší a podpořit biodiverzitu.

2. Školství a vzdělávání

Vzhledem k nárůstu mladých rodin by obec měla investovat do rozšíření školních kapacit a vytvořit nové vzdělávací programy. Rozšiřovat kapacity se obci v rámci možností sice daří, ale pomohl by ještě rozvoj více alternativních vzdělávacích zařízení jako jsou komunitní centra nebo podpora celoživotního učení. Spolupráce s místními technologickými firmami může vést k založení workshopů a odborných kurzů, které by podporovaly technologickou gramotnost obyvatel.

3. Infrastruktura a doprava

Pro zlepšení dopravní infrastruktury by obec mohla zvýšit kapacitu parkovišť, jejich kvalitu a zároveň podporovat alternativní dopravní metody, jako je veřejná doprava, cyklostezky a pěší zóny. Síť cyklostezek vzhledem k potenciálu prostředí je bohužel příliš malá.

4. Komunitní zapojení

Existují zde určité participační platformy, které umožňují obyvatelům podílet se na rozhodovacích procesech a vyjadřovat své názory na rozvoj obce. Co už se v obci tolik nevyskytuje a bylo by přínosné jsou: workshopy a veřejné ankety, které by mohly posílit pocit spoluvlastnictví a spoluzodpovědnosti za budoucnost obce.

5. Ekonomický rozvoj

Podpora malých a středních podniků prostřednictvím grantů a vzdělávacích programů by mohla stimulovat místní ekonomiku. Zavedení inkubátorů pro start-upy a spolupráce s místními podnikatelskými organizacemi by mohlo vytvořit zdravé podnikatelské prostředí. Suburbanizační expanze může být také příležitostí pro rozvoj cestovního ruchu a rekreačních aktivit, které využívají místních přírodních krás a historického dědictví.

6. Životní prostředí

Implementace programů pro zachování a rozvoj veřejných zelených prostorů a parků by zlepšila životní prostředí obce. Výsadba stromů a rozvoj městského zemědělství by mohly přispět k vytvoření udržitelného prostředí, které zároveň podporuje biodiverzitu a snižuje efekt "tepelného ostrovní". Dále by bylo vhodné zavést environmentální vzdělávací programy pro všechny věkové skupiny obyvatel, aby se zvýšilo povědomí o důležitosti ochrany životního prostředí.

7. Sociální služby

I když je obec v tomto směru poměrně nadčasová, tak i zde existuje vhodné doporučení, které je popsáno v následujících řádcích. S nárůstem počtu obyvatel je klíčové posílit sociální služby v obci. To zahrnuje rozšíření kapacit zdravotních zařízení, výstavbu nových sportovních a rekreačních areálů a posílení podpůrných služeb pro rodiny, seniory a další zranitelné skupiny.

8. Využití informačních technologií

Vývoj inteligentních obecních aplikací a služeb by mohl obyvatelům Líbeznice usnadnit každodenní život. Tyto nástroje by mohly zahrnovat aplikace pro sdílení aut, rezervační systémy pro komunitní zařízení a interaktivní mapy městských služeb.

9. Podpora místní kultury a dědictví

Zachování místní identity je stejně důležité jako řešení infrastrukturních výzev. Obec by měla podporovat kulturní akce, místní umělce a řemeslníky a zajišťovat prostředky pro ochranu a prezentaci historických památek.

Sumarizace návrhů

Tyto návrhy by mohli být přijaty jako součást strategického plánu obce a pravidelně revidovány, aby bylo možné sledovat pokrok a včas reagovat na nové výzvy. Implementace uvedených řešení by měla směřovat k udržitelné a harmonické budoucnosti Líbeznice, která reflektuje potřeby jejích obyvatel a zároveň chrání její jedinečný charakter.

6 Současný pohled na Líbeznice očima starosty

Závěrečná kapitola této práce, nazvaná Současný pohled na Líbeznice očima starosty, je zaměřena na osobní perspektivu Mgr. Havlíčka, starosty obce, který se denně potýká s výzvami a příležitostmi, jež s sebou přináší suburbanizace. Aby byl tento pohled co nejvíce přiblížen, panu starostovi bylo předloženo osm pečlivě vybraných otázek, které se týkají klíčových aspektů suburbanizačního procesu a jeho dopadů na obec Líbeznice. Odpovědi pana starosty nám umožňují nahlédnout do zákulisí rozhodovacích procesů a strategií, které formují budoucnost Líbeznice. Tato kapitola může sloužit nejen jako platforma pro prezentaci názorů a postojů starosty, ale také jako most, který propojuje teoretické poznatky s praktickou realitou vedení obce, a tím pádem poskytuje ucelený pohled na dynamiku suburbanizačních procesů v kontextu jedné konkrétní lokality.

Zde je zpracovaný písemný rozhovor s Mgr. Havlíčkem, který poskytuje informace o současných výzvách, infrastrukturních projektech, spolupráci s hlavním městem, bytové politice, dopravní infrastruktuře, environmentálních strategiích, rozvoji zdravotních a vzdělávacích zařízení, udržení lokální kultury a identity, dlouhodobé vizi obce a metodách zapojení obyvatel do plánovacích procesů. Starosta Havlíček poskytuje odpovědi, které reflektují široké spektrum témat relevantních pro současnou situaci a budoucí rozvoj obce Líbeznice v kontextu suburbanizace. Spolupráce s panem starostou započala 16. 10. 2023 a rozhovor byl vykonán 8. 3. 2024.

1. Jaké jsou největší výzvy, kterým čelíte v souvislosti s rychlým nárůstem obyvatelstva v obci?

„V obci Líbeznice naštěstí již máme významnější nárůst obyvatel za sebou. Nicméně nárůst obyvatel v naší obci v předchozích letech společně s nárůstem obyvatel v dalších šesti obcích společného školského obvodu znamená zejména zvýšenou potřebu zajištění dostatečné školské kapacity. V minulosti již proběhla např. intenzifikace ČOV.“

Pro úplnost odpovědi a její pochopení je doplněno následující: Intenzifikace ČOV (čistírny odpadních vod) je jakýsi proces modernizace, optimalizace nebo rozšíření stávajících zařízení pro čištění odpadních vod, aby se zvýšila jejich efektivita, kapacita nebo aby byly schopny lépe odstraňovat znečišťující látky z odpadní vody. Intenzifikace je důležitým krokem pro obce čelící suburbanizaci

a rychlému nárůstu obyvatelstva, neboť s růstem populace roste i množství produkované odpadní vody.

2. Jaké konkrétní infrastrukturní projekty máte v plánu pro zlepšení kvality života v obci?

„Zde se jedná především o společný projekt založený na meziobecní spolupráci, kterým je výstavba nové svazkové základní školy s kapacitou 810 žáků.“

Následující informace jsou doplněné pro větší vhled do problematiky otázky. Svazek obcí Pod Beckovem, založený v roce 2019 s cílem řešit nedostatečnou kapacitu základního vzdělání v regionu, nyní realizuje projekt svazkové základní školy s kapacitou 810 žáků. Projekt zahrnuje dvě budovy: v Bašti a v Měšicích. Bašťská budova pojme 540 žáků v 18 třídách, s kompletně vybavenou tělocvičnou a gastroprovozem. V Měšicích pak vznikne škola pro 270 žáků v 9 třídách s podobným vybavením (Líbeznice 2024).

Členy svazku, které spoluvytvářejí školský obvod, jsou obce Bašť, Bořanovice, Líbeznice, Měšice, Nová Ves, Předboj a Zlonín. Tyto obce zažily za posledních

15 let nárůst obyvatelstva o 162 %, s aktuálním počtem obyvatel přesahujícím 14 tisíc. Největší přírůstek zaznamenaly Nová Ves a Bašť, což zvýšilo tlak na školské zařízení v těchto oblastech (Líbeznice 2024).

Momentálně je zpracována projektová dokumentace potřebná pro stavební povolení, stejně jako dokumentace pro provedení stavby. Celkové náklady na tento vzdělávací projekt jsou odhadovány na 1,13 miliardy Kč, s náklady přibližně 1,4 milionu Kč na jedno žakovské místo, což odráží jak rozsah projektu, tak i jeho kvalitu a komplexnost (Líbeznice 2024).

3. V jaké formě probíhá spolupráce mezi vaší obcí a hlavním městem v rámci suburbanizačních procesů?

„Nejsem si vědom, že bychom nějak konkrétně spolupracovali.“

4. Jaká opatření zavádíte pro zlepšení dopravní infrastruktury a snížení dopravních zácp?

„S ohledem na polohu Líbeznice a tranzitní dopravu při dojíždění do Prahy jsou možnosti samosprávy omezené. Obchvat Líbeznice je již vybudován a napomohli jsme vybudování nové sjezdové rampy z D8 ve směru z Prahy na Líbeznice.“

Pro doplnění odpovědi je obchvat kolem Líbeznice přiblížen v kapitole 4.3.4 Doprava, kde je i umístěna ilustrační fotografie zmiňovaného obchvatu.

5. Jaké environmentální strategie zavádíte pro zachování zeleně a přírodních oblastí v obci?

„Jeden z klíčových projektů obce je okružní zelený pás, který je zakotvený v územním plánu obec.“

Zelený pás je také popsán již v bakalářské práci, a to hned ve dvou kapitolách, a to jak v teoretické, tak praktické části, kde naleznete stejně jako u obchvatu i fotodokumentaci tohoto projektu.

6. Plánujete rozšířit zdravotní a vzdělávací zařízení v reakci na rostoucí počet obyvatel?

„Zdravotní zařízení neplánujeme rozšířit. U vzdělávání viz odpověď na otázku č.2.“

7. Jaké kroky podnikáte pro zachování lokální kultury a identity obce v době rychlých změn?

„Podporujeme místní spolky a nejrůznější spolkové akce. Letos jsme v grantové výzvě podpořili 28 žádostí.“

Opět je třeba odpověď trochu doplnit a představit místní spolky, které jsou zaměřené na děti a poskytují dětem bohaté příležitosti pro jejich volnočasové aktivity a osobní rozvoj. Spolků je v obci opravdu hodně, takže jsou vybrány pouze ty, které se věnují dětem. Všechny následující informace jsou čerpány ze stránek obce Líbeznice v sekci Spolky a sdružení.

Mezi těmito spolky vyniká spolek Andělky, který se od roku 2010 věnuje pořádání zájmových kroužků a letních příměstských táborů. Cílem Andělek je

nabídnout dětem prostor pro zábavu a hru, podporovat jejich týmového ducha, kreativitu a talent v oblasti rytmu a tance.

JeduEdu.cz, z.ú., je další organizace se sídlem v Líbeznicích, která poskytuje vzdělávací aktivity s důrazem na STEM oblasti (vědu, techniku, inženýrství a matematiku). S pomocí stavebnic LEGO Education a dalších vzdělávacích pomůcek pořádá JeduEdu kroužky, workshopy a tábory, kde hra a vzdělávání jdou ruku v ruce.

Spolek Sirius Třebíč přináší do Líbeznic canisterapii, při které využívá pozitivní vliv psů na psychickou pohodu člověka. Spolek pořádá besedy a projektové dny pro mateřské a základní školy a nabízí také specializované canisterapeutické tábory.

Konečně, pro mladé nadšence do tance, Zumba dance pro děti nabízí kroužek plný energie, kde se děti mohou naučit tančit na moderní hudbu, rozvíjejí svůj smysl pro rytmus a jsou vedeny ke správnému držení těla, a to vše skrze sestavy, které kombinují taneční, aerobní a relaxační prvky.

Jako poslední spolek je představeno Skautské středisko „Willi“ v Líbeznicích. Skautské středisko je částí Junáka – českého skautingu a už od roku 1923 přispívá k výchově mladých lidí v duchu ideálů zakladatelů skautského hnutí. Jméno Willi nese po svém zakladateli Vilému Frommovi a jeho dědictví pokračuje i přes překážky totalitních režimů, které ve 20. století skautský pohyb v Líbeznici potlačovaly. Po roce 1990 se aktivita střediska obnovila a dnes zahrnuje 7 oddílů pro různé věkové kategorie, od nejmladších světlušek a vlčat až po skauty a skautky staršího věku. Středisko je domovem pro množství skupin, včetně oddílu Vlků – netopýrů ze Zlonína a vodních skautů Pátý oceán z Hovorčovic, přičemž každý oddíl má svou unikátní charakteristiku a program. Setkávají se v nové klubovně Na Chrupavce a pokračují ve více než 90. leté tradici skautingu v obci, rozvíjejíce děti a mládež všestranně a připravující je na zodpovědný život ve společnosti a přírodě.

8. Jaké metody používáte k zapojení obyvatel do plánovacích a rozhodovacích procesů týkajících se budoucnosti obce?

„Kromě širokého spektra komunikačních kanálů využíváme projektovou aplikaci PinCity. Aplikace PinCity je platforma pro městský a obecní rozvoj, která umožňuje obyvatelům zapojit se do plánovacích a rozhodovacích procesů ve své lokalitě. Většinou funguje tak, že obyvatelé mohou na interaktivní mapě označovat místa, kde vidí potenciál pro zlepšení, ať už se jedná o bezpečnost, infrastrukturu, zeleň nebo volnočasové aktivity. Mohou také navrhovat projekty, hlasovat o nich nebo komentovat návrhy ostatních. PinCity tak slouží jako nástroj pro sběr názorů a představ občanů, což může pomoci zastupitelům a správcům obce lépe pochopit potřeby obyvatel a efektivněji plánovat rozvoj obce nebo města.“

Závěr

Bakalářská práce představuje komplexní analýzu suburbanizace na příkladu obce Líbeznice, která ilustruje mnohostranný dopad suburbanizačních procesů na městské přilehlé oblasti. V praktické části bakalářské práce byla provedena analýza dopadů suburbanizace na obec Líbeznice, podložená daty od Českého statistického úřadu a informacemi od místních autorit. K ilustraci výsledků byly použity grafy a fotodokumentace oblasti. Nejtěžší bylo zahrnutí rozhovoru se starostou Mgr. Janem Havlíčkem, jehož příprava byla nejnáročnější částí mé práce.

Mnohostranné suburbanizační dopady lze demonstrovat na následujících odstavcích včetně tohoto. V posledních dvou desetiletích zaznamenala Líbeznice výrazný demografický růst. V roce 1992 měla obec 1 184 obyvatel, ale do roku 2022 tento počet vzrostl na 3 181 obyvatel, což představuje značný nárůst o 168,4 %. Tento růst je přímým důsledkem suburbanizačního tlaku, který se odráží ve všech sférách obecního života.

Infrastruktura školství se musela přizpůsobit rostoucí populaci. Například počet žáků ve škole vzrostl z 350 v roce 2012/13 na 1 670 v roce 2023/24. Pro porovnání, toto znamená zvýšení o více než 377 %, což učinilo z Líbeznické školy největší základní školu v ČR. Reakce na tento nárůst je viditelná v rozšíření infrastruktury, včetně nově postavené budovy Rondel v roce 2015 a budovy Neorondelu v roce 2019, které dohromady přidaly 28 nových tříd.

V kontextu ekonomického rozvoje práce zdokumentovala nárůst registrovaných ekonomických subjektů z 595 v roce 2010 na 894 v roce 2022. Zde je patrný trend 36,4% zvýšení, což indikuje na rozvíjející se podnikatelskou aktivitu a diversifikaci lokální ekonomiky.

Dopravní infrastruktura v Líbeznicích prošla podstatnými změnami v reakci na suburbanizační růst. Zlepšení zahrnovalo vybudování obchvatu v roce 2012 a nového sjezdu z dálnice D8 v roce 2023, které zvýšily plynulost a bezpečnost dopravy.

Vzhled obce se proměnil od starších malých domečků a tradičního selského baroka v centru k modernímu rezidenčnímu stylu v nově zastavěných oblastech. Na fotografické dokumentaci lze pozorovat spojení historických prvků s moderními rezidenčními výstavbami, reflektujícími růst obce a její urbanizační proces.

Celkově lze konstatovat, že suburbanizace přinesla obci Líbeznice výzvy, na které kompetentně reagovala prostřednictvím infrastrukturního rozvoje, školních kapacit, ekonomické diverzifikace a ochrany životního prostředí. Odráží to adaptaci obce na suburbanizační tlaky, zachování její kvality života, při současném zachování charakteru obce a ochrany životního prostředí. Suburbanizační procesy znamenají pro Líbeznici především příležitost k udržitelnému rozvoji v těsném propojení s metropolí Praha, při současném zachování lokálních hodnot a komunitního ducha, které tvoří základ pro budoucí prosperitu.

Cílem této bakalářské práce bylo na základě analýzy a zhodnocení vlivů suburbanizace na obec Líbeznice nedaleko Prahy předložit návrh vlastních řešení a doporučení, jakými způsoby může obec na dané faktory efektivně reagovat.

Hypotézy, které jsem si zvolil pro svou bakalářskou práci zněly následovně:

- Suburbanizace Prahy má značný dopad na demografii obce Líbeznice, tato změna se projevuje stálým nárůstem počtu obyvatel a v porovnání s Českou republikou významně nižším průměrným věkem.
- Suburbanizační procesy vedou k rozšiřování zastavěných oblastí na úkor zemědělské půdy, zvláště orné půdy.

Na základě analýzy dat vývoje počtu obyvatel a trendů průměrného věku v obci Líbeznice lze konstatovat, že hypotéza o významném dopadu suburbanizace Prahy na demografii Líbeznice se potvrdila.

Od roku 2008 se průměrný věk v obci Líbeznice stabilně drží pod celostátním průměrem České republiky. V období od roku 2012 se průměrný věk obyvatel Líbeznice pohybuje kolem 36 let, což v roce 2022 představovalo rozdíl 6,6 let oproti průměrnému věku v celé České republice. Růst počtu obyvatel v Líbeznici díky suburbanizaci se také potvrzuje. Mezi lety 2005 až 2014 se počet obyvatel více než zdvojnásobil na celkový počet 2 477 osob, s výrazným nárůstem v roce 2009. Trend růstu pokračoval, v roce 2015 populace přesáhla počet 2 500 obyvatel a v roce 2022 dosáhla počtu 3 181 obyvatel.

Potvrzuje se také hypotéza, že suburbanizační procesy vedou k rozšiřování zastavěných oblastí na úkor zemědělské půdy, především orné. V Líbeznici byla zemědělská půda redukována o 25 ha, z 522 ha na 497 ha v roce 2019. Zahrady, které

jsou často součástí individuálního bydlení, vzrostly o více než 116 % z 25 ha na 54 ha. Pokles orné půdy o 54 ha mezi lety 2004 a 2019 svědčí o transformaci v pozemním využití.

Vzhledem k předchozím odstavcům si dovoluji vyjádřit svůj názor, že se mi podařilo dosáhnout stanoveného cíle a došlo k potvrzení mnou stanovených hypotéz. Analýza potvrdila, že suburbanizace Prahy má silný vliv na obec Líbeznice, což se projevuje vzrůstem populace a snížením průměrného věku pod celostátní průměr. Výsledky také odhalily expanzi zastavěné plochy na úkor zemědělského pozemku. Tyto vlivy suburbanizace jsou podloženy konkrétními daty, jako je nárůst počtu obyvatel, školní kapacity, ekonomické aktivity a změny v pozemkovém využití, což dokládá hypotézy práce.

Použité zdroje

1. Atlas obyvatelstva.cz: Specializovaný mapový portál [online]. [vid. 28. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/tugOf>
2. *Baumit: Nový pavilon ZŠ a ZUŠ, Líbeznice* [online]. [vid. 12. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/KuvO3>
3. ČERMÁK, Z., et al., 2009. Současná tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: dochází k významnému obratu? [online]. Praha: Geografie. [vid. 27. 1. 2024]. ČGS, 114, pp. 37-51.
4. Český statistický úřad ČSÚ veřejná databáze: *Líbeznice (okres Praha-východ) SLDB 2021* [online]. [vid. 2. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/duSAy>
5. Český statistický úřad ČSÚ veřejná databáze: *Statistiky z Registru ekonomických subjektů* [online]. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Iu0i6>
6. Český statistický úřad ČSÚ veřejná databáze: *Věkové složení obyvatel – základní věkové skupiny (časová řada)* [online]. [vid. 2. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/suSAx>
7. Český statistický úřad ČSÚ: *Databáze demografických údajů za obce ČR* [online]. 9. 1. 2024 [vid. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/WtpCu>
8. Český statistický úřad ČSÚ: *Dokončené byty v obcích (správních obvodech)* [online]. [vid. 6. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Ku0g9>
9. Český statistický úřad ČSÚ: *Počet obyvatel v obcích – k 1. 1. 2023* [online]. 11. 8. 2023 [vid. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Iu1Ai>
10. Český statistický úřad ČSÚ: *Věkové složení obyvatelstva – věkové složení obyvatel podle věkových skupin a pohlaví v roce 2022 – OBCE* [online]. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/ou0ik>
11. Český statistický úřad ČSÚ: *Věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje v roce 2010 – věkové složení obyvatel podle věkových skupin a pohlaví v roce 2011 – OBCE* [online]. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Nu0id>
12. Český statistický úřad ČSÚ: *Věkové složení obyvatelstva Středočeského kraje v roce 2001 – věkové složení obyvatel kraje podle jednotek věku a pohlaví v roce 2001* [online]. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/3u0i4>
13. Český statistický úřad ČSÚ: *Vybrané statistické údaje za obec* [online]. [vid. 6. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/du0gc>

14. Český statistický úřad ČSÚ: *Vybrané údaje za Středočeský kraj – obyvatelstvo* [online]. [vid. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/obyvatelstvo-xs>
15. Český statistický úřad ČSÚ: *vývoj vybraných ukazatelů v SO ORP Brandýs nad Labem-Stará Boleslav* [online]. [vid. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/OuSgo>
16. ESPON SUPER., 2020. *Sustainable Urbanisation and land-use Practices in European Regions* [online]. [vid. 9. 4. 2024]. ISBN 978-29-197-9540-6. Dostupé z: [file:///C:/Users/U%C5%BE%C3%ADvatel/Downloads/2020_ESPON_SUPER_Guide_final%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/U%C5%BE%C3%ADvatel/Downloads/2020_ESPON_SUPER_Guide_final%20(1).pdf)
17. FISHMAN, R., 1987. *Bourgeois Utopias: The Rise And Fall Of Suburbia*. New York: Basic Books. ISBN-13 978-0465007479
18. *Gisonline.cz: Historické ortofoto mapy a archivní letecké mapy od roku 1950 do současnosti* [online]. [vid. 6. 2. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Wu0gn>
19. *Gisonline: Chytrémapy.cz, 2.76.1* [online]. [vid. 10. 4. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/OuxUB>
20. GRUNT, F., 2021. *Výroční zpráva o činnosti školy* [online]. Líbeznice. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.zslibeznice.cz/dokumenty>
21. GRUNT, F., 2022. *Výroční zpráva o činnosti školy* [online]. Líbeznice. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.zslibeznice.cz/dokumenty>
22. GRUNT, F., 2023. *Výroční zpráva o činnosti školy za školní rok 2022/2023* [online]. Líbeznice. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.zslibeznice.cz/dokumenty>
23. HNILIČKA, P., 2012. *Sídelní kaše: otázky k suburbánní výstavbě kolonií rodinných domů: urbanismus do kapsy. 2., dopl. vyd.* Brno: Host. ISBN 978-80-7294-592-4.
24. HORÁKOVÁ, I., 2002. *Suburbanizace či urbanizace? Nová bytová výstavba v Praze a jejím zázemí.* In: Sýkora, L. ed.: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky.* Praha: Ústav pro ekopolitiku. ISBN 80-901914-9-5
25. HORSKÁ, P., 2002. *Zrod velkoměsta. Urbanizace českých zemí a Evropa.* 1. vyd. Praha, Litomyšl: Paseka. ISBN 80-7185-409-3
26. IDOS [mobilní aplikace] [online]. [vid. 4. 2. 2024].

27. ILLNER, M., 1996., „K otázce reprezentativnosti místních zastupitelstev.“ Pp. 343–351 in Martin, H., et al. *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. ISBN: 80-86746-02-X
28. JACKSON, K. T., 1985. *Crabgrass Frontier: The Suburbanization of the United States*. Oxford: Oxford University Press. ISBN 0-19-504983-7
29. KADERÁBKOVÁ, J. 1996. *Úvod do regionálních a správních věd: vybrané kapitoly*. Praha: Codex Bohemia. ISBN 80-85963-18-3.
30. KOSTELECKÝ, T., et al., 2004. Metropolitan Areas in the Czech Republic – Definitions, Basic Characteristics, Patterns of Suburbanisation and Their Impact on Political Behaviour [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. [vid. 27. 1. 2024]. ISBN 80-7330-064-8. Dostupné z: <https://1url.cz/hugDi>
31. KUČERA, T., 2016. Zeleň a historický urbanismus. Veřejná zeleň IV. In: *Ochrana přírody*. [online]. 30. 5. 2016 [vid. 26. 1. 2024]. Dostupné z: www.casopis.ochranaprirody.cz
32. LÉTAL, Aleš; SMOLOVÁ, Irena; SZCZYRBA, Zdeněk. Transformace příměstské krajiny. *Urbanismus a územní rozvoj*, 2001, 4.4: 15-21.
33. *Libeznice: Základní informace* [online]. [vid. 1. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.libeznice.cz/zakladni-informace>
34. *Libeznice: Základní škola* [online]. [vid. 4. 2. 2024]. Dostupné z: <https://www.libeznice.cz/zakladni-skola>
35. *Magazín Aktuálně.cz: Škola jako sluneční soustava. V Libeznicích chodí žáci do oválné základky* [online]. [vid. 28. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/EuvOk>
36. MARK, J. J., 2014. Urbanization. In: *World History Encyclopedia* [online]. 7. 4. 2014 [vid. 26. 1. 2024]. Dostupné z: <https://www.worldhistory.org/urbanization/>
37. *Ministerstvo vnitra České republiky: Současná česká suburbanizace a její důsledky* [online]. [vid. 27. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/8ugZp>
38. MUSIL, J., 1967. *Sociologie soudobého města*. 1. vyd. Praha: Svoboda. ISBN 2513067
39. NOVÁK, D., 2021. *Historie suburbanizace v Česku*. [online]. Diplomová práce, Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. [vid. 26. 1. 2024] Dostupné z: <https://dspace5.zcu.cz/bitstream/11025/43941/1/Historie%20suburbanizace%20v%20Cesku.pdf>.

40. NOVÁK, J., et al. 2008. *Suburbanizace a doprava*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. ISBN 978-80-86561-72-1.
41. OUŘEDNÍČEK, M., 2003. *Suburbanizace Prahy* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. [vid. 28. 1. 2024]. *Sociologický časopis*. Dostupné z: <https://1url.cz/fugOZ>
42. OUŘEDNÍČEK, M., 2006. *Sociální geografie pražského městského regionu*. Praha: Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN 80-86561-94-1
43. OUŘEDNÍČEK, M., et al. *Metodika rozpoznávání suburbanizačních procesů v České republice*. [online]. Praha: Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy a Urbánní a regionální laboratoř. [vid. 26. 1. 2024]. Dostupné z: https://www.suburbanizace.cz/odborne/metodikaRS_verze5.pdf
44. OUŘEDNÍČEK, M., et al., 2006. *Suburbánní bydlení v Pražském městském regionu: etapy vývoje a prostorové rozmístění* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. [vid. 28. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/fugOD>
45. OUŘEDNÍČEK, M., et al., 2008. *Suburbanizace.cz* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. [vid. 26. 1. 2024]. ISBN 978-80-86561-72-1. Dostupné z: <https://1url.cz/iugjr>
46. OUŘEDNÍČEK, M., et al., 2013. *Suburbs: krajina, sídla a lidé*. [online]. Praha: Academia. [vid. 27. 1. 2024] ISBN 978-80-200-2226-4. Dostupné z: <https://1url.cz/VugDp>
47. PEKÁRKOVÁ, I., 2016. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Líbeznice.
48. PEKÁRKOVÁ, I., 2017. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Líbeznice.
49. PEKÁRKOVÁ, I., 2018. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Líbeznice.
50. PEKÁRKOVÁ, I., 2019. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Líbeznice.
51. PEKÁRKOVÁ, I., 2020. *Výroční zpráva o činnosti školy*. Líbeznice.
52. PTÁČEK, P., et al. 2013. *Nerezidenční suburbanizace v České republice: vývoj, příčiny a důsledky*. In: OUŘEDNÍČEK, M., et al.: *Sub Urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha: Academia, s. 81-101. ISBN 978-80-200-2226-4 (brož.)
53. PUCHER, J., 2002. *Suburbanizace příměstských oblastí a doprava: mezinárodní srovnání*. In: SÝKORA, L.: *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a*

- ekologické důsledky. Praha: Ústav pro ekopolitiku, s. 101-121. ISBN 80-901914-9-5.
54. Stavba roku: 20. Silnice I/9 Líbeznice – obchvat [online]. [vid. 4. 2. 2024].
Dostupné z: <https://1url.cz/Eu0iy>
55. STUHLÍKOVÁ, M., 2009. Hradecko-pardubická aglomerace – socioekonomické podmínky. Brno: Ústav územního rozvoje.
56. *Suburbanizace* [online]. [vid. 27. 1. 2024]. ISSN 1803-8239. Dostupné z: <https://www.suburbanizace.cz/index.htm>
57. SÝKORA, L., 1996. *Transformace fyzického a sociálního prostředí Prahy* [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta. [vid. 28. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/PugOs>
58. SÝKORA, L., 2002. *Suburbanizace a její sociální, ekonomické a ekologické důsledky*. Praha: Ústav pro ekopolitiku. ISBN 80-901914-9-5.
59. SZMYTKIE, R., 2020. *The impact of residential suburbanization on changes in the morphology of villages in the suburban area of Wrocław, Poland* [online]. Katowice: University of Silesia in Katowice. [vid. 9. 4. 2024]. Dostupné z: <file:///C:/Users/U%C5%BE%C3%ADvatel/Downloads/The-impact-of-residential-suburbanization-on-changes-in-the-morphology-of-villages-in-the-suburban-area-of-Wrocaw-Poland.pdf>
60. ŠPAČKOVÁ, P., et al. 2013 Populační vývoj v zázemí českých měst jako důsledek procesu suburbanizace. In: *Atlas obyvatelstva* [online]. [vid. 26. 1. 2024]. ISSN 1803-8239. Dostupné z: <https://1url.cz/wugja>
61. UNDP., 2016. *sustainable urbanization strategy* [online]. [vid. 9. 4. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/Juxkf>
62. *Ústav územního rozvoje: Informační web územního plánování IWÚP* [online]. [vid. 27. 1. 2024]. Dostupné z: <https://1url.cz/LugD7>